

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ Α'. — ΑΡΙΘΜΟΣ 19

Ἀθήνα, 1 Αὐγούστου 1919

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

Ο. ΜΠΕΚΕ: Τὸ λουτρό.
HENRI BARBUSSE: Ἡ Κόλαση (μετ. Γ. Πράτσινα).
Μ. ΦΙΛΗΝΤΑ: Ὀχτάβες.
ΙΣ. ΑΡΙ: Ἐνα σπιτάκι, στὴ ἄκρη τοῦ δάσους.
Ν. Ι ΡΙΤΣΟΥ: Χαμένη ἀγάπη καὶ παντοτεινή.
Σ. ΔΑΚΗ: Στὸν Ἀγύριστο.

ΚΑΤΟΥΛΛΟΥ: Ἐπιθαλάμιο (μετ. Τ. Ἄγρα).
ΚΛ. ΠΑΡΑΣΧΟΥ: Τουρίστ (Τέλος).
ΓΙΑΓΚΟΥ ΠΙΕΡΙΔΗ: Οἱ Λογισμοί, Τὸ μυστικόν, Χεῖλη.
J. MORÉAS: Je naquis au bord d'une mer.
VINCENT MUSELLI: Στροφές (μετ. Κλ. Παράσχου).
ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ: Μ. Φιλήντα: «Πίσω ἀπὸ τὰ κάγγελα». Ἄντ. Γιαλούρη: Ἡ Λεονώρα τοῦ Βύργκερ. Τ. Α. Σημείωμα στὸ Ἐπιθαλάμιο τοῦ Κατούλλου. Θεατρικὰ σημεῖωματα.
ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ.

ΤΟ ΛΟΥΤΡΟ

I

Μὲς στὴν αὐγή, σὰν ὄνειρο ξυπνάει τ' ἀργὸ ναμάζι.
Κι' ἀκόμ' ἀπάνω στὸν πλατὺ μεταξωτὸ σοφά,
ὁ γιγαντόκορμος λαλᾶς σὰν τὸ σκυλι ψοφᾶ
γιὰ τῆς μικρῆς χανούμισας τὸ λουλουδένιο νάζι.

Τ' ὀλόχρυσο πασοῦνι τῆς γονατιστὸς σὰ βγάξει
καὶ τοῦ κορμιοῦ τῆς τὸ ἄρωμα μὲς στὸ λουτρό ρουφᾶ,
τ' ἀδικημένο σῶμα του τὸ προούντιζινο σπαράζει,
σὰ χάλκωμα μπρὸς στοῦ χαλκιᾶ τῆ φλόγα.—Μουσταφά...

Στ' ἀπέραντο καὶ σκοτεινὸ πασάδικο παλάτι
τῆς Γκιουλ—Χανούμ τὸ φάναγμα κελᾶϊδῆσε σὰ βρύση.
Περίεται ὁ σκλάβος μὲ βαρὺ καὶ χαννωμένο μάτι.

Κούφια στ' ἀτζέμικα χαλιά φεύγ' ἡ φαρδειά του φτέρνα,
γιατ' ἤρθε ἡ ὥρα τοῦ λουτροῦ καὶ τρέχει νὰ ραντίση
μ' ἀραβικὰ μυρωδικὰ τῆ σωμακιά τῆ στέρνα.

II

Γυμνή, μέσα στὸ ἀράπικο ζωγραφιστὸ μπουρνούζι,
νοιώθει ν' ἀνάφτ' ἡ σάρκα τῆς σὲ εἰγὴ λουλουδένια.
Κι' ἀκούνητος ὁ Μουσταφᾶς, μὲ μάτια σὰ γυαλένια,
στέκεται, ἀψὺς βαρδιάτορας, σιτῆς πόρτας τὸ τοπούζι.

Βγάζουν οἱ σκλάβες τὰ βαρὺ μαλαματένια χτένια.
Κ' εἶδε ὁ ἀράπης τὸ νερὸ τ' ὀπάλινο νὰ λούζη
κρινάνθια καὶ ροδόφυλλα σὲ στήθια φαρφουρένια
ποῦ λὲς ἀνθίζαν τὰ κλαδιὰ στὸ σωμακί χαβούζι.

Ἄλλάχ! ἄς πάρη ὁ Σατανᾶς καὶ τὴν ψυχὴ του ἀκέρια...
Ὅρμᾶ, καὶ μὲ τὰ ξεσαρκα, σκληρά, μακρὰ του χέρια
βουτᾶ τ' ἀλάβαστρο κορμὶ σ' ἕναν πνιγμένο θρηνο.

Κ' ἐστατικά, τὰ γυάλινα τὰ μάτια του τηρᾶνε
οἱ τελευταῖοι τοῦ πνιγμοῦ σπασμοὶ νὰ τὸ κυλᾶνε
μέσα στὰ μάρμαρα νερά, σὰν κοραλλένιο κρίνο...

Πόλη

Ο. ΜΠΕΚΕΣ

HENRI BARBUSSE

Η ΚΟΛΑΣΗ

(ΦΡΑΓΚΜΕΝΤΟ)

Δὲν πρόκειται γιὰ τὴν περίφημη «Κόλαση» τοῦ Δάντε. Ὁ τίτλος αὐτὸς εἶναι παρμένος ἀπὸ τὸ πολύκροτο ρομάντισο τοῦ γάλλου Henri Barbusse, ἑνὸς ἀπὸ τοὺς πιδ δυνατοὺς καὶ τοὺς πιδ πιστοὺς μαθητῆς τοῦ Zola καὶ τῆς σχολῆς του. Ταλέντο πὺ ἐπεβλήθηκε μὲ τὴν πρώτη του ἐμφάνηση στὰ 1895 μὲ τὸν τόμο «Pleureuses» καὶ πὺ στὸν παγκόσμιο αὐτὸ πόλεμο ἔδωκε τὸ ὄραιότερο σ' ἔμπνευση καὶ σὲ πρωτοτυπία ρομάντισο Le Feu, ὁ Barbusse στὴν «Κόλαση» καθὼς κοὶ στὸ τελευταῖο του ἔργο «Clarté» χωρὶς νὰ φεύγει ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ του μέθοδο (manière) ξεσκεπάζει ὄλες τῆς δυστυχίης καὶ τῆς προστυχίης τῆς ζωῆς. Ἴσως οἱ διάφοροι ὄπαδοὶ τῆς «ἠθικῆς» βροῦν ὅτι ὁ συγγραφεὺς εἶναι πολλὸ τολμηρὸς στῆς ἐκφράσεις του. Στὸν αἰῶνα πὺ ζοῦμε σήμερα τέτοια ἐπιχειρήματα δὲν στέκονται καὶ μόλο πὺ στὰ διάφορα ἔργα του ὁ Barbusse μᾶς θυμίζει τὸν Zola καὶ τὸν Mirbeau, δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νὰ μᾶς προξενεῖ τὴ φρίκη ξεσκεπάζοντας μᾶς ὄλη τὴν κακοῖθεια τῶν διαφόρων τάξεων τῆς περιφημῆς «Κοινωνίας» μᾶς.

Γιὰ ν' ἀναλύσωμε τὴν «Κόλαση» ὅπως θὰ ἔπρεπε θὰ χρειάζομαστε πολλῆς σελίδης. Προτιμώτερο εἶναι ὅσοι θέλουν νὰ διαβάσουν αὐτὸ τὸ ρομάντισο νὰ τ' ἀγοράσουν. Ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα πὺ δημοσιεύομε σήμερα σὲ πρόχειρη μετάφραση ὁ ἀναγνώστης θὰ κρίνη γιὰ τὴν ἀξία ἑνὸς ἔργου πὺ μ' ὄλη του τὴν περιφρόνηση γιὰ κάθε συνθήκη, γιὰ κάθε συνήθεια, μ' ὄλες τῆς τολμηρῆς περιγραφῆς, μ' ὄλη του τὴν εἰρωνεία ἀκόμα πρὸς τὰ θεῖα καὶ τὴν ἀνάληση κάθε αἰσθήματος καὶ κάθε κακοῖθειας, δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νᾶναι ἕνα ἔργο δυνατό, ὠφέλιμο.

Ὁ ἥρωας τοῦ ρομάντισου αὐτοῦ παρακολουθεῖ ἀπὸ τὴν ὀπὴ τοῦ τοῖχου ὅ,τι γίνεται στὴ πλαγινη κάμαρα τοῦ ξενοδοχείου πὺ μένει. Κι' αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ κάμαρα εἶναι ἡ «Κόλαση».

V

Μιὰ ὀλόκληρη μέρα ἡ Κάμαρα ἔμεινε ἀδειανή. Ἦλπι-
σα δυὸ φορῆς μὰ γλήγορα ἀπογοητεύθηκα. Τὴ δευτέρη μέρα

“ΒΩΜΟΣ,, ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΘΗΝΑ ΛΕΩΦ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 25

Τηλεφ 145

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΠΥΡΟΣ ΜΟΣΧΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΒΡΑΚΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΗΝΤΑΣ

Ιδιοκτησία δμωνύμου συνεταιρισμού.

Συνδρομή Έσωτερικού και Έξωτερικού : τὸ χρόνο δραχ. 10
ἑξάμηνη δραχ. 6Γράμματα συνδρομῆς καὶ ὅ,τι σχετικὸ μὲ τὴν ἀκόλουθη διεύθυνση:
Ἐκδοτικὸν συνεταιρισμὸν «Βωμός» Λεωφ Πανεπιστημίου 25

Καθένας ὑπεύθυνος γιὰ ὅ,τι γράφει.

Γραμματεὺς τῆς συντάξεως
ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΚΑΡΑΛΗΣ

Ὁδὸι γραφείου 9 1)2 - 11 1)2 πλὴν τῆς Κυριακῆς.

εἶδα ὅτι εἶχαν προετοιμάσει τὸ ἐσωτερικὸ τῆς γιὰ κάποιον νέο ταξιδιώτη : τὸν ἐπερίμενε. Χίλιες δυὸ ὑποθέσεις πέρασαν ἀπὸ τὸ κεφάλι μου...

Τὸ μούχρωμα εἶχε ἀπλώσει, βράδυνασε. Ἡ κάμαρα χωρὶς ν' ἀλλάξη φαινόταν μεγαλύτερη. Ἦμουν σχεδὸν ἀπελπισμένος ὅταν ἡ πόρτα ἀνοίξε καὶ διέκρινε στὸ κατώφλι, τὸ φάντασμα ἑνὸς ἀνθρώπου.

...Προχώρησε, ζωντάνεψε. Μοῦ φάνηκε ὄμοιος.

Ἀφοῦ ἔκανε δυὸ βήματα γύρισε στὴν μισοανοιγμένη πόρτα.

Μιά σιλουέττα φάνηκε : ἕνα γαντωμένο χεράκι ἀκούμπησε στὸ πόμολο τῆς πόρτας καὶ μιὰ γυναῖκα ἔσκυψε στὴν κάμαρα μὲ τὸ πρόσωπο ἀνήσυχο.

Ἄργα—ἀργά ἔστρωσε τὸ κεφάλι τῆς σ' αὐτόν. Μοῦ φάνηκε σὰν παραλυμένη, μὲ τὴν τρομερὴ ἰδέα ὅτι θὰ μπορούσε ἴσως νὰ μὴν ἦταν *ἐκεῖνος*... Ἀλληλοκτυπάτηκαν. Μιά παθητικὴ μὰ συγκρατημένη φωνὴ ἀκούστηκε, σχεδὸν σιωπηλή, μιὰ φωνὴ πού τοὺς ξανάνοιγε μιὰ κοινὴ πληγὴ.

— Ἐσύ !

— Ἐσύ !

Ἦταν ἔτοιμη νὰ λιγοθυμῆσει. Ρίχτηκε στὴν ἀγκαλιά του σὰ νὰ τὴν ἔσπρωχνε κάποια τρικυμία. Μόλις τῆς δόθηκε τὸ θάρρος νὰ πέσει ἀπάνω του. Μιά ἀπελπισμένη συγκίνηση τοὺς συγκρατοῦσε καὶ νόμιζε κανεὶς ὅτι ἕνας πελώριος ἄγγελος προσπαθοῦσε καὶ κοίταζε μάτια νὰ φύγει ἀπὸ τὴν κάμαρα : μοῦ φάνηκε πολὺ μικρὴ γιὰ ἕνα τέτοιο ζευγάρι. Τὸ σκοτάδι βασιλευσε.

— Δὲν μᾶς εἶδαν !

Τῆς εἶπε : «Ἐλα !»—Τὴν ὀδήγησε στὸ ντιβάνι κοντὰ στὸ παράθυρο. Κάθισαν στὸ κόκκινο βελούδο. Ἐβλεπε κανεὶς τὰ χεῖρια τοὺς πού σὰ λουριά τοὺς ἔνωσαν. Ἐμειναν αὐτοῦ, βυθισμένοι, μακριὰ ἀπὸ τὸν κόσμο, ξαναρχίζοντας νὰ νοιώθουν καὶ νὰ ζοῦνε, μὲς στὴ νύχτα τοὺς καὶ τὴ μόναξιά τους.

— Πάντα λοιπὸν θὰ φοβούμαστε ;

Μόλις εἶχε λίγο ἠσυχάσει. Πρόφερε αὐτὲς τὶς λέξεις κοιτάζοντας τον. ἀνήσυχη, περιμένοντας κάποια ἀπάντησι.

— Πάντα μὲς τὸ φόβο... πάντα... πάντα... Μακριὰ ἀπὸ τὸ δρόμο, ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἀπὸ κάθε τι... Ἐγὼ πού ἤθελα τόσο μιὰ ζωὴ φωτολουμένη, εἶπε κοιτάζοντας τὸν οὐρανό.

Ἡ νύχτα ἔπεφτε, σὰν ἡ ντροπὴ καὶ ὁ τρόμος νὰ τριγυρνοῦσαν μέσα κεῖ, πάνω ἀπὸ τὴ γυναῖκα καὶ τὸν ἀντρα πού ἐρχότανε νὰ κρύψουν σφυγτὰ τ' ἀγκαλιάσματά τους μὲς στὴ κάμαρα πού φάνταζε σὰ τάφος.

— Τῆς εἶπε :—Σ' ἀγαπῶ ! Ὁ ἕνας γεννήθηκε γιὰ τὸν ἄλλον. Δὲν μπορούσαν νὰ μᾶς ἐμποδίσουν νὰ ἀναγνωριστοῦμε, καὶ νὰ παραδοθοῦμε ὅπως δὲν μπορούν νὰ μᾶς ἐμποδίσουν τὰ χεῖλιά μας νὰ φιληθοῦνε. Τί μᾶς μέλλει γιὰ κάθε ἠθικὴ πρόκληση, γιὰ κάθε κοινωνικὴ διαφορὰ... Ὁ ἔρωσ μας εἶναι γεμάτος ἀπὸ τὸ Ἄπειρο καὶ τὴν Ἀθανασία.

— Ναί, ψιθύρισε ἐκείνη νανουρισμένη ἀπὸ τὴ φωνὴ του....

**

....Πάντα θὰ σ' ἀγαπῶ ! ἀπάντησε ἐκεῖνος.

Τὰ χεῖλιά τους ἐνώνονταν. Δὲν μιλοῦν πιά. Ἀρχίζουν νὰ κυριαρχοῦν τ' ἀγκαλιάσματα καὶ ἡ σάρκα. Ἡ μεγάλη τελετὴ τῆς σιωπῆς καὶ τῆς θέρμης : ἀναστεναγμοί, χειρονομίες δειλές, φορέματα πού πέφτουν...

Εἶναι ὀρθὴ τώρα, μισόγυμνη, κάτασπρη... Αὐτὴ ξεγυμνώνεται ἢ αὐτὸς τὴν γυμνώνει... Νά, οἱ μηροὶ τῆς, ἡ ἀσημωμένη κοιλιὰ τῆς πού φαντάζει στὴν κάμαρα ὅπως ἡ σελήνη στὴ νύχτα... Μιά μεγάλη μαύρη γραμμὴ πλησιάζει τὴν κοιλιὰ τῆς ! Εἶναι τὸ χέρι τοῦ ἀνδρός. Τὴν βασιτᾶ, τὴν σφίγγει, σκαρφαλωμένος στὸ ντιβάνι. Καὶ τὸ στόμα του πλησιάζει τὸ δικό τῆς στόμα, τὸ ἀληθινὸ τῆς, τὸ πραγματικό τῆς γιὰ ἕνα φίλημα ἀπελπιστικὰ τρυφερό. Βλέπω τὸ σκοτεινὸ σῶμα γονατισμένο μπρὸς στὸ ὄχρῳ... καὶ αὐτὴ τὸν κοιτάζει, τὸν κοιτάζει...

Τοῦ ψιθύριζει μὲ φωνὴ γλυκεῖα :

— Πάρε με... πάρε με ἄλλη μιὰ φορὰ ὅπως καὶ πρῶτα. Τὸ σῶμα μου μοῦ ἀνήκει καὶ στὸ δίνω. Ὁχι ! Δὲν εἶναι δικό μου. Γι' αὐτὸ σοῦ τὸ προσφέρω μὲ τόση χαρὰ !

Τώρα τὴν ξάπλωσε στὰ γόνατα του... Μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ὀλόγυμνη. Δὲν διακρίνω καλὰ τὶς γραμμές. Τὸ κεφάλι τῆς εἶναι πεσμένο πρὸς τὰ πίσω στὸ παράθυρο κοντὰ καὶ βλέπω τὴ βραδυτὴ αὐτὴ ὄψη ὅπου τὰ μάτια λάμπουν, ὅπου τὸ στόμα λάμπει σὰ τὰ μάτια, τὴν ὄψη αὐτὴ ἀστερωμένη ἀπὸ τὸν ἔρωτα !

Γυμνὸς κι' αὐτὸς τὴν ἔσφιξε ἀπάνω του. Ἐνοιωσα πῶς κάποια πάλι γινότανε. Μιά ἐξαιρετικὴ, ἄγια, ἄγρια

συγκίνηση βασιλευσε καὶ μολόνότι δὲν εἶδα, ἀντελήφθηκα τὴ στιγμὴ πού ἡ σάρκα του ἐνώθηκε μὲ τὴ σάρκα τῆς γυναίκας.

Ἡ ἑξακολουθητικὴ μου ἀνησυχία μοῦ εἶχε τσακίσει τοὺς ὄμους μου καὶ τὰ νεφρά μου, ἀλλὰ κολλημένος στὸ τοῖχο κοίταξα ἀπὸ τὴ τρύπα τῆς κάμαρας. Ἀγκάλιασα αὐτὸ τὸ ὄραμα μὲ τὸ βλέμμα μου, τὸ ἔσφιγγα μὲ τὸ σῶμα μου. Καὶ ὁ τοῖχος μοῦ ἔφερε πίσω τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς μου....

.... — Εἶσαι εὐτυχισμένος ;

— Σοῦ ὀρκίζομαι πῶς μόνο αὐτὸ ὑπάρχει στὸν κόσμο !
— Ὁ Θεὸς ἄς εὐλογήσῃ τὴ λίγη χαρὰ πού μᾶς προσφέρει.

— Ὁχι, δὲν θὰ μ' ἀγαπᾶς πάντα... Θὰ μ' ἀφίσης... Δὲν μετανοῶ, δὲν μετανοῶ γιὰ τίποτα... Ἄμα ἡ μελαγχολία μὲ κυριέψει θὰ λέγω : «Εἶχα ἕνα ἔραστή» καὶ μιὰ στιγμὴ θὰ νοιώθω κάποια εὐτυχία...

Αὐτὸς ψιθύριζει :

— Γιατὶ ἀμφιβάλεις...

Φοβοῦνται, κρύνουν. Κοιτάζουν κάτω τὸ μούχρωμα πού φεύγει, σὰν πλοῖο δοξασιμένο.

— Για δές, καθόμαστε αὐτοῦ σὰ δυὸ σκύλοι πού εἶμαστε.

Τὰ χεῖρια πέφτουν, ἡ σάρκα ἠσυχάζει, ὁ ἕνας ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Δὲν τοὺς βλέπω πιά μὲς στὴ νύχτα. Εἶναι σὰν πνιγμένοι. Ἀπορῶ πῶς εἶχα τὴ δύναμη νὰ τοὺς κοιτάζω.

Ποῦ εἶναι λοιπὸν ὁ Θεός, πού εἶναι ; Γιατὶ δὲν φαίνεται σὲ μιὰ τέτοια τρομερὴ κρίση ; Γιατὶ δὲν ἐμποδίζει μὲ κάποιο θαῦμα τὸ τρομερὸ αὐτὸ πρᾶγμα πού μᾶς κάνει νὰ συχαινόμεθα ὅτι πρὶν γονατιστοὶ λατρεύαμε ;

(Πρόχειρη Μετάφραση)

ΓΕΩΡΓ. ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

ΕΝΑ ΣΠΙΤΑΚΙ, ΣΤΗΝ ΑΚΡΗ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ

[10]

Συλλογίζομαι νὰ γράψω μιὰ ἱστορία πού συνέβηκε πρόπερσιν, θάνε τώρα δυὸ χρόνια, σ' ἕνα δάσος. Ἀκριβῶς, δὲ θυμάμαι τὰ περιστατικά, κι ὅλες τους τὶς λεπτομέρειες. Μὰ ἡ ἐντύπωση εἶνε ἀκόμη ζωηρὴ, καὶ τὴν ἐνοστάλησα αὐτὴ τὴ ζωὴ μὲς τὸ δροσερὸ, σκιερὸ δάσος.

Πολλὲς φορὲς μοῦ ἔτυχε νὰ δηγηθῶ αὐτὴ τὴν περιπέτεια, καὶ δὲ μπορῶ πιά νὰ ξεχωρίσω τὸ φανταστικὸ μέρος ἀπ τὴν πραγματικότητά. Τὸν καιρὸ ἐκεῖνο εἶμουν νευραστενικός, φοβερὰ νευραστενικός, καὶ μὲ βασάνιζε μιὰ ἐπιμονὴ ἰδέα γιὰ κάποιο ὄνομα. Δὲ μπορούσα νὰ τὸ θυμηθῶ θυμόμουν πολυκαλὰ τὴ φυσιογνωμία, μιὰ ξεχωριστὴ φυσιογνωμία, καὶ κάτι γέλια «ἀργυρόχηλα». Ὅμως τὸ ὄνομα εἶταν ἀδύνατο νὰ τὸ θυμηθῶ, κι οὔτε τὸ μέρος ὅπου εἶχα γνωρίσει αὐτὸ τὸ πρόσωπο. Εἶταν κάποια ἀπλὴ φίλια... —Μὰ θὰ προσπαθῶ νὰν τὰ πῶ ὅλα καθὼς ἐγινέκανε.

[20]

Στὸ τέλος τοῦ χωριοῦ ἀρχίζε τὸ δάσος. Τὸ βράδυ,

πρὸς τὸ βασίλειμα, συνήθιζα νὰ πηγαίω πρὸς τὰ κεῖ, καὶ γύριζα στὸ χωριὸ σὰν εἶχε νυχτώσει πιά. Εἶχα πάει κεῖ γιὰ κάτι χτήματα, μιὰ κληρονομιά, καὶ γιὰτὶ εἶταν ἄλλως τε καὶ καλοκαίρι. Καθόμουν καὶ ἀνακάλυπτα διάφορα πράματα μὲς στὸ δάσος : ἄλλοτε κάποιο καινούργιο φυτὸ, ἄλλοτε κάποιο περίεργο ζουζοῦνι, καὶ εἶχα σχεδὸν λησμονήσει τὴ νευραστενεία μου. Καμιὰ φορὰ περνοῦσαν τίποτα ξυλοσκιστήδες ἢ ἄλλοι χωριάτες, καὶ χαιρετιόμαστε. Εἶμουν χαρούμενος καὶ ξελαφρωμένος.

Μὲ τὸ παπὰ τοῦ χωριοῦ βλέπομαστε συχνὰ στὸ καφενεδάκι καὶ συζητούσαμε γιὰ διάφορα ζητήματα. Ὁ παπὰς εἶταν καθαρευουσιάνος, κι ἡ ἀγαπημένη του ὀμιλία εἶταν ἐναντίον τῶν «ἐπονειδίστων τοῦ γένους ἐχθρῶν, τῶν μαλλιαρῶν.» Οἱ διάφοροι χωριανοὶ ἀκούγανε μὲ ἐκπληξὴ καὶ θαυμασμὸ γιὰ τὰ ρούβλια ἀπ τὴ Ρωσία, γιὰ τὴ μετάφραση τῆς «Κεχριμπάρας» καὶ γιὰ τοὺς ἄθεους πού σὰν πεθαίνουν, γέρνουν οἱ λαμπάδες πάνω τους καὶ τοὺς καίνε. Αἰστανόμουν πολὺ κολακεμένο τὸν ἑαυτὸ μου, πού καθόταν ὁ παπὰς καὶ συζητοῦσε μαζί μου γιὰ τόσο σοβαρὰ πράματα, κι ἄς μὴ συμμερίζομουν διόλου τὶς ἰδέες του. Γι' αὐτὸ, ὅταν στὸ τέλος ὁ παπὰς μ' ἀρώταγε μ' ἕνα :

«— Ἐ, τί λὲς κι ἐσὺ δάσκαλε ;»

τοῦ ἀποκρινόμουν μὲ μεγάλη ἀξιοπρέπεια :

«— Πολὺ σωστά...»

Καὶ μὲ κοιτάζαν οἱ ἄλλοι χωριανοὶ μὲ θαυμασμὸ πού καταλάβαινα τὰ λόγια τοῦ παπὰ.

Ἐκανα παρέα καμιὰ φορὰ καὶ μὲ τὸ γιατρό. Εἶταν ἕνας γέρος στρατιωτικὸς γιατρός ἀποστρατεμένος, πού ζοῦσε μαγαζὸς του σ' ἕνα σπιτάκι δικό του, συγγράφοντας διάφορες «ιατρικὲς διατριβές.» Εἶταν πολὺ φίλος μὲ τὸν παπὰ, καὶ πήγαινε ταχτικά στὴν ἐκκλησία· στὸ καφενεῖο ὅμως δὲν ἐρχότανε γιὰτὶ «τίποτα δὲν εἶνε πιὸ ἀνθυγιαίνον ἀπ τὸ νὰ μὲν κανένας κλεισμένος ὄρες ὀλάκαιρες μέσα σ' ἕνα καφενεῖο». Μιά μέρα ἀνακάλυψα πῶς εἶταν ἄθεος· μπρὸς στὴν ἐκπληξή μου, μοῦ ἐξηγήθηκε ἔτσι :

— Σὰ γιατρός, παιδί μου, σὰν ἐπιστήμονας, ἐγὼ δὲ μπορῶ παρὰ νάμαι ἄθεος, σὺ ἔμως ὀφείλεις νὰ σέβασαι τὸ Θεὸ καὶ τοὺς Ἁγίους.

Γι' αὐτὸ ὁ παπὰς ἀπόφευγε νὰ μιλή μαζί του γιὰ τὴ θρησκεία. «Στὸ βάθος εἶνε πιὸ χριστιανὸς κι ἀπὸ μένα» μούλεγε μιὰ μέρα.

Μιά ἄλλη κακὴ συνήθεια ποῦχε ὁ παπὰς εἶταν νὰ μὲ λὲθ διαρκῶς «δάσκαλο.» Τούχα ἐξηγήσει πολλὲς φορὲς πῶς δὲν εἶμουν δάσκαλος, μὰ αὐτὸς διαρκῶς τὸ ξεγνοῦσε. Κι ἔτσι, μὲ εἶχανε μάθει κι οἱ χωριανοὶ καὶ μὲ φωνάζανε κι αὐτοὶ «δάσκαλο».

Ἀκόμα θυμάμαι τὶς ὀμιλίες μας μὲ τὸν παπὰ. Καμιὰ φορὰ, νανουρισμένος ἀπ τὴ φλυαρία του, ριχνόμουν σ ἄλλες σκέψεις, καὶ προπάντων μὲ κυριεῦε ἡ παλιά μου ἡ νευραστενεία μὲ τὸ πρόσωπο πού ἀνάφερα παραπάνω καὶ πού δὲ μπορούσα νὰ θυμηθῶ τὸ ὄνομά του. Ἐάφνου ἡ φωνὴ τοῦ παπὰ, ἐπιβλητικὴ, μὲ ξυπνοῦσε :

— Τί λὲς κι ἐσὺ δάσκαλε ;

— Βέβαια, βέβαια, πολὺ σωστά, ἀπαντοῦσα.

Ἄγαθοὶ ἄθροῦποι.

[30]

Στὸ δάσος πήγαινα σχεδὸν κάθε μέρα. Κάποτες ἐσυνάντησα μιὰ κοπέλλα, χωριατοπούλα, ὡς δεκοχτὼ χρονῶ τὴν ἐπρόσεξα γιὰ τὴν ὁμορφιά της, γιατί καμιὰ ἀπ τὶς ἄλλες χωριάτισες δὲν εἶταν τόσο ὁμορφη. Εἶταν ντυμένη με πολλὴ χάρη, καὶ φοροῦσε κάτι πολὺ σκερτσόζα γοβάκια.—Ἐρχότανε πολὺ βιαστική, καὶ με εἶδε πού τὴν παρατηροῦσα ἔτσι περίεργα. Καθὼς περνοῦσε δίπλα μου, τρέχοντας σχεδὸν, μούριξε μιὰ τσαχπίνικια ματιά, γέλασε σκαστά, καὶ χάθηκε. Δὲ γύρισα ὅμως νὰ τὴν κοιτάξω διόλου, νὰ τὴν παρακολουθήσω με τὸ βλέμμα. Ἡ νευραστένεια... Στὸ γέλιο της τὸ στήθος της εἶχε σπαρταρίσει. Εἶχε πολὺ γλυκὰ μάτια, καὶ τὸ βλέμμα της εἶταν βαθύ.

Τὴν συλλογίστηκα πολὺ τὴ νύχτα, καθὼς καὶ στὸ διάστημα τῆς ἄλλης ἡμέρας.

Τὸ ἄλλο ἀπόγεμα τὴν ξαναεἶδα στὸ δάσος. Περπατοῦσε σιγὰ σιγὰ, μπροστά, καὶ με τὸ κεφάλι σκυφτό. Δὲ με εἶχεν ἀντιληφθεῖ. Τάχυνα τὸ βῆμα μου ἔστρεψε τὸ βλέμμα της καὶ με εἶδε. Ἐγέλασε σιγὰ καὶ σεμνὰ καὶ ξεκολούθησε τὸ βάδισμά της, σκυφτή. Παρατήρησα πὼς τὰ χέρια της εἶταν κάτωσπρα, σὰ νὰ μὴν εἶχαν γνωρίσει δουλιὰ. Στὴν ἀρχὴ μου ἀπαντοῦσε με μονοσύλλαβα, καὶ πολλὲς φορές γελοῦσε μόνο... Ὑστερα ὅμως ἔμαθα πὼς εἶταν ἀνεψιά τοῦ γιατροῦ, καὶ πὼς ἐρχόταν κι αὐτὴ στὸ δάσος, ἔτσι, γιὰ περίπατο. Καθόταν ἐκεῖ κοντά, στὴν ἀρχὴ ἀκριβῶς τοῦ δάσους.

Κεῖνη τὴν ἡμέρα δὲν ἐμίλησαμε περισσότερο. Εἶχε βραδυάσει, καὶ γυρίσαμε μαζί ὡς τὴν ἀρχὴ τοῦ χωριοῦ. Θὰ βλέπομαστε ὅμως καὶ τὴν ἄλλη μέρα, ἀφοῦ ἐρχότανε ταχτικά γιὰ περίπατο...

Γυρίζοντας πέρασα ἀπ τὸ γιατρό. Τὸν βρήκα στὸ γραφεῖο του κι ἐργαζόταν. Εἶχε ἀνοιχτὰ διάφορα βιβλία μπρός του καὶ ἔγραφε κάποια «πραγματεῖα περὶ τῶν ἐλωδῶν πυρετῶν.» Διάκοψε τὴν ἐργασία του κι ἄρχισε νὰ μοῦ ἱστορῇ ὅλα τὰ περιεχόμενά της... Εἶμωνα γιομάτος θαυμασμὸ γιὰ τὸ γιατρό· εἶχε τόση εὐγένεια στοὺς τρόπους του καὶ στὶς χειρονομίες του...

Θέλησα νὰ τὸν κολακέψω

— Γιατί δὲ στέλνετε τὰ ἔργα σας στὴν Ἀθήνα, σὲ κανένα ἐπιστημονικὸ περιοδικό;

Τότες, ὁ γιατρὸς σηκώθηκε γιομάτος ὀργῆς κι ἀγανάχτηση.

— Εἶνε ὄλοι τους ἀγύρτες κι ἐκβιαστές...

Καὶ μοῦ δηγήθηκε, πὼς εἶχε στείλει κάποτες στὴν Ἀθήνα κάποια πραγματεῖα, καὶ τοῦ τὴν ἐπιστρέψαν γιατί θὰ θέλανε φυσικὰ χρήματα... Ὅλοι τους ἐκεῖ, στὴν Ἀθήνα, δὲ γράφουν παρὰ γιὰ νὰ λιθανίζη ὁ ἕνας τὸν ἄλλον...

Ἄχ, Θέ μου, ἀλήθεια... Στὴν Ἀθήνα ὅσοι βγάζουν περιοδικὰ ἐπιστημονικὰ εἶνε ὄλοι τους ἀγύρτες κι ἐκβιαστές...

[40]

Τὴν ἄλλη μέρα τὴ συνάντησα, τὴ χωριατοπούλα, στὴν ἀρχὴ τοῦ δάσους. Φαινόταν σὰ νὰ με περίμενε· τὰ μάτια της εἶταν ἀνήσυχτα καὶ δακρυσμένα. Τὴν ἀρώτησα

τί ἔχει, μὰ δὲ θέλησε νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ. «Τίποτα...» εἶπε Ὑστερα ἀρχίσαμε νὰ περπατάμε σιγὰ σιγὰ μιλώντας γιὰ διάφορα πράγματα. Εἶχε πάει στὴν Ἀθήνα πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια· ἄχ, τί ὠραία πού εἶνε νὰ ζῆ κανεὶς ἐκεῖ...

Μιλοῦσε πολὺ σιγὰ, κι ὄλο ἔστρεφε τὸ κεφάλι της πρὸς τὴν ἀνάσυχια. Ἐντελῶς ἀλιώτικη μου φάνηκε ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα.

Ὅταν γυρίζαμε τῆς ἐμίλησα γι' ἀγάπη. Μάκουγε σιωπηλή. Ὑστερα, με κοίταξε στὰ μάτια, χαμογέλασε καὶ μούπε:

— Ποιὸς ξέρει σὲ πόσες ἄλλες θάχετε πεῖ τὰ ἴδια λόγια...

Αὐτὸ ὅμως τόλεγε γιὰ νακούση τὴ διαμαρτυρία μου... Ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ, ὅσο ἀπίστευτο κι ἂ μοῦ φαίνεται τὸρα αὐτό, τὴν ἀγαποῦσα. Μὲ εἶχε μεθύσει ἡ ὁμορφιά της. Καὶ τῆς τὸ ξανάπα. Αὐτὴ ὅμως τὸρα με κοίταζε φοβισμένη. Καθὼς πῆγα νὰ τὴν ἀγκαλιάσω, τινάχτηκε καὶ τραβήχτηκε... «Ὅχι, ὄχι...» ψιθύρισε. Δὲ θέλησα νὰ τὴν τρομάξω καὶ δὲν ἐπέμεινα. Αὐτὸ ὅμως τὸ ἐπεισόδιο με εἶχε πολὺ λυπήσει. Προχωρήσαμε λίγα βήματα χωρὶς νὰ μιλάμε. Ἐχάμα φτάσει πρὸς τὴν ἀρχὴ τοῦ δάσους καὶ σταμάτησε. Ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ χωριστοῦμε γιατί θὰ ἔφευγε γιὰ τὸ σπίτι της.

— Μάγαπᾷς λοιπὸν ἀληθινὰ; μάρώτησε ξαφνικά.

Τὴν ἀγκάλιασα· κι αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν τραβήχτηκε μόνε μ' ἔσφιξε πιὸ πολὺ. Τὴν ἐφίλησα στὸ στόμα. Τότες αὐτὴ κρύφτηκε στὴν ἀγκαλιά μου καὶ ἄρχισε νὰ κλαίη με λυγμούς. Ὑστερα τραβήχτηκε ἀπότομα, κι ἄρχισε νὰ τρέχη πρὸς τὸ σπίτι της δίχως νὰ γυρίσῃ νὰ με κοιτάξῃ.

«— Καληνύχτα» τῆς ἐφώνησα. Αὐτὴ ὅμως ξεκολούθησε τὸ τρέξιμό της.

Ἄλήθεια, δὲν τῆς εἶχα ρωτήσῃ τὸνομά της.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρῶτ' συναντήθηκα με τὸν παπὰ στὸ καφενεῖο. Ἐπήγαινα με τὶς καλύτερες προθέσεις καὶ εἶχα φορέσει κάτι καινούργια ροῦχα.

— Γειά σου δάσκαλε! ἐφώνησε ὁ παπὰς σὰ με εἶδε.

Αὐτὸ με πείραξε. Παραφέρθηκα καὶ τοῦ μίλησα πολὺ δυνατά. Εἶταν τελοσπάντων ἀπελπιστικὴ αὐτὴ ἡ στενοκεφαλιά μερικῶν ἀνθρώπων... Τούχα πεῖ χίλιες φορές πὼς δὲν εἶμουν δάσκαλος, τοὺς μισῶ μάλιστα τοὺς δασκάλους... Δὲν εἶνε τόσο δύσκολο νὰ τὸ καταλάβῃ αὐτὸ κανένας, δὲν εἶμουν δάσκαλος βρὲ ἀδερφέ... Εἶμουν ἐναντίον τῶν δασκάλων, εἶμουν ἀντιδάσκαλος, ὅτι θέλετε, ὄχι ὅμως δάσκαλος...

Ὁ παπὰς περίμενε νὰ περάσῃ ἡ μπόρα. Ὑστερα μ' εἶνε ἕνας ὕψος μαζεμένο καὶ σὰ νὰ μοῦ ζητοῦσε συγγνώμη, μοῦ ἐξήγησε πὼς ὁ γιὸς του σπούδαζε στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ γίνῃ δάσκαλος... Γι' αὐτὸ καμιὰ φορὰ τοῦ ἄρεσε... Ἄς εἶνε ὅμως, ἀφοῦ με πείραξε αὐτό, θὰ προσπαθεῖ ἄλλη φορὰ νὰ μὴ με πῆ δάσκαλο...

Ἄχ, τελοσπάντων δὲ θὰ μπορούσα νὰ νικήσω τὸν ἄθλιο χαραχτήρα μου. Εἶχα ἔρθῃ σ' αὐτὸ τὸ χωριὸ γιὰ νὰ πολεμήσω λιγάκι τὰ ἐλαττώματά μου, κι ὅμως νὰ, με τὴν πρώτη ἀφορμὴ ὁ ἐγωισμὸς ξυπνοῦσε μέσα μου σὰν ἕνα θερίο, καὶ

κοιμώτανε... Ζήτησα συγγνώμη με μεγάλη ταπείνωση ἀπ τὸν παπὰ γιατί παραφέρθηκα... Δὲν εἶταν ἄλλωστε ἀληθινὸ αὐτὸ πού εἶπα πὼς μισῶ τοὺς δασκάλους... Δὲν ἔχω τίποτα προσωπικὸ με τοὺς ἀνθρώπους· εἶχα γνωρίσει κάποτες, στὴν Ἀθήνα, ἕνα δάσκαλο: εἶτανε πολὺ ἀγαθὸς ἀνθρώπος.

Μ' ὄλη ὅμως τὴ γλυκύτητα στὸ «Δὲν πειράζει...» τοῦ παπὰ, νόμιζα πὼς διάκρινα τὸ βλέμμα του γιομάτο ὑποψία... Φυσικά· εἶχα προδώσει τὸν ἄθλιο χαραχτήρα μου...

Αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο θὰ μοῦ χαλοῦσε ὄλη τὴν ἡμέρα...

[50]

Τὸ ἀπόγεμα μάταια περίμενα στὸ δάσος, καθὼς καὶ τὴν ἄλλη μέρα. Ρωτώντας με τρόπο ἕνα χωριάτη, πού ἔχτιζε ἕνα φράχτη δίπλα στὸ σπίτι της, ἔμαθα πὼς τὴ λέγανε Δροσοῦλα.

Τὴν τρίτη μέρα τὴν εἶδα νάρχεται με βῆμα ἀργὸ καὶ σὰ φοβισμένο. Σὰν με εἶδε βουρκώσανε τὰ μάτια της κι ἔπεσε στὴν ἀγκαλιά μου. Καθίσαμε σ' ἕνα ἀναποδογυρισμένο κορμὸ δέντρου, ἐκεῖ, κι ἄρχινησε—δίχως νὰ τὴ ρωτήσω τίποτα—νὰ μοῦ κλαίγεται γιὰ τὴ ζωὴ της τὴν τρικυμισμένη... Μιλοῦσε ἄταχτα κι ἄφινε τὰ δάκρυά της νὰ κυλάνε στὰ μάτια της. Τὴν κρατοῦσα ἀγκαλιασμένη, ἔτσι πού ἐνιωθα τὴν ἀπαλὴ ζέστα τοῦ κορμιοῦ της. Μοῦ δηγότανε διάφορα ἐπεισόδια ἀποθῶ κι ἀποκεῖ, διάφορες ἱστορίες δίχως ἄκρες καὶ μέσες, σὰν ἀπὸ καιρὸ νὰ γνωρίζομαστε καὶ νὰ μοῦ τις εἶχεν ἄλλοτε ἀναφέρει. Ὅλοι τὴ φτινοῦσαν, ὄλοι τὴ μισοῦσαν, κι ὄλοι τὴν ἀποπέρναν...

— Κι ὥστόσο ἐγὼ ὄλους προσπαθῶ νὰν τοὺς εὐχαριστῶ, ὄλο τὸν κόσμο τὴν ἀγαπῶ... Δὲν ξέρω τί ἔχουνε κατόπι μου... Γίνουμαι χίλια κομάτια γιὰ ὄλους, κι ὄλοι με τίς παραξενιές τους, με τὸν κακὸ τους λόγο, με τὸ κεντρί τους...

Ὑστερα σκούπισε γρήγορα τὰ δάκρυά της καὶ με κοίταξε μες στὰ μάτια:

— Ἐσὺ ὅμως πρέπει νὰ μάγαπᾷς, τὰ κοῦς; Ἐχω μεγάλη ἀνάγκη τῆς ἀγάπης σου... Ἄχ, Θέ μου, σ'ἀγαπῶ τόσο...

Φαινότανε πολὺ νευρική. Τὴ διαβεβαίωσα πὼς δὲν εἶχα πάψει νὰν τὴν ἀγαπῶ... Αὐτὴ σώπασε γιὰ λίγο, κι ὕστερα ἄρχισε νὰ λὲη σιγὰ σιγὰ διάφορους φόβους της γιὰ τὸ μέλλον. Ἄν τύχη κι ἔφευγα ἔτσι ἄξαφνα ὅπως ἦρθα... Μὰ βέβαια αὐτὸ δὲ θὰ μπορούσε νὰ συμβῇ... Γιατί μιὰ τέτια ἀγάπη...

Καὶ πάλι τὴ διαβεβαίωσα πὼς θὰ μείνω αὐτοῦ, στὸ χωριὸ καὶ πὼς θὰ τὴν ἀγαπῶ πάντα.

— Ἄλήθεια; Πάντα;...

Ἐκανε μιὰ ἀπότομη κίνηση γιὰ νάρθη πιὸ κοντά μου, ὅμως γλύστρυσε κι ἔπεσε στὴ χλόη· δὲν προσπάθησε νὰ σηκωθῇ, μόνε με τραβήξε κι ἐμένα κοντά της φέρνοντας τὸ στόμα μου στὰ χεῖλιά της. Ἡ χλόη εἶταν πυκνὴ πολὺ καὶ τὸ χῶμα ἀποκάτω μαλακὸ σὰ στρώμα—κι ἐκεῖ μοῦ παραδόθηκε...

[60]

Τὴ Δροσοῦλα δὲν τὴν ξαναεἶδα. Τὴν ἄλλη μέρα ἔφυγα βιαστικά ἀπ τὸ χωριὸ, γιατί ἔλαβα ἕνα τηλεγράφημα πού με καλοῦσε στὴν Ἀθήνα γιὰ μιὰ ὑπόθεση πολὺ ἐπείγουσα. Τὴ Δροσοῦλα δὲν τὴν εἶχα, φυσικά, ἀγαπήσει, κι ὅταν ἔφυγα οὔτε ζήτησα νὰ τὴν ἴδω, γιὰ νὰποφύξω τις λυπητερές σκηνές τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Πέρασαν ὅμως χρόνια, κι ἴσως νάχη λησμονήσει κι ἐκεῖνη. Αὐτὸ ἄλλωστε τὸ ἐπιβεβαιώνει κι ἕνα γράμμα πούλαβα τελευταῖα ἀπ τὸ γιατρό. Μοῦ ἀνάγγελε πὼς «προσεχῶς ἐκδίδει μιάν ἱατρικὴ διατριβή» γιὰ νὰ τρίψουν τὰ μάτια τους οἱ ἀπατεῶνες κι ἐκβιαστές ἐπιστήμονες τῶν Ἀθηνῶν...

«Ὁ παπὰς με ἀπειλεῖ—μούγραφε ἀκόμα στὸ γράμμα του—κάθε μέρα πούρχεται στὸ σπίτι μου, πὼς θὰ με ἀφορίσῃ γιατί μες στὴ διατριβὴ μου ἀναφέρω μερικὰ καὶ περὶ θρησκείας. Διατείνεται πὼς κάτι τέτοιες ἀφορμὲς ζητᾷν οἱ ἄθεοι καὶ οἱ μαλλιαροὶ γιὰ νὰ ἐπαναλαμβάνουν τὰ αἴσχη τοῦ Ναυπλίου.»

Τὸ γράμμα εἶχε κι ἕνα στερνόγραφο:

— «Δὲ σοῦ γράφω περσότερα—μούλεγε—γιατί τὸ σπίτι εἶνε ἄνω κάτω. Φαντάσου πὼς αἰβριο ἔχουμε στεφανώματα... Παντρεύεται ὁ γιὸς τοῦ παπὰ ὁ δημοδιδάσκαλος με μιὰ ἀνεψιά μου... Κι ἔτσι συμπεθερεύω με τὸν παπὰ!...»

Τίποτ' ἄλλο δὲ μοῦ ἔλεγε τὸ γράμμα τοῦ γιατροῦ. Τὸρα φαντάζομαι πὼς ἡ ἀνεψιά πού ἀναφέρει στὸ γράμμα εἶνε ἡ Δροσοῦλα. Καὶ παντρεύεται με τὸ γιὸ τοῦ παπὰ, τὸ δημοδιδάσκαλο.

[70]

Εἶνε τὸρα κάμποσες μέρες πού ὄλο μοῦ ἔρχεται στὴ μνήμη μιὰ φυσιογνωμία, μιὰ πολὺ γνωστὴ μου, φυσιογνωμία, μὰ πού δὲν μπορῶ νὰ θυμηθῶ τὸ ὄνομά της.

Αὐτὸ μοῦ συμβαίνει κάθε τόσο, καὶ με τυραννοῦν κάτι τέτοιες λεπτομέρειες. Λέω νὰ πάω σ' ἕνα χωριουδάκι, τότερα τὸ καλοκαίρι, γιὰ νὰ ξεχάσω, σ' ἕνα τόσοδὲ χωριουδάκι δίπλα σ' ἕνα δάσος, πού μούχε συμβεῖ κάποτες μιὰ περίπεια. Ὅμως εἶνε καιρὸς ἀπὸ τότες, πολὺ καιρὸς, τρία χρόνια σωστά.

18-20 Ἀπριλ 1919.

ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ

ΟΧΤΑΒΕΣ

Μετέωρο τοῦ βουνοῦ τὸ δάκρυ λάμπει ἀσημένιο ἐκεῖ στὴν ἄκρη τοῦ βράχου. Ὡ ἰδὲς κιάντιφεγγίζει ἀκέραιο οὐράνιον ἀσημιῶνα τὴν ὄρα πού κυλάει τρεχάλα στὴν ἄβυσσο.—Ἡ ψυχὴ μου στάλα ἀπ' τοῦ Παντός τὸ Ἐγὼ φαγγεῖζει Γνώση στοῦ ἀπείρου τὸν κυκλώνα.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΤΟΥΡΙΣΤ

Συνέχεια και τέλος.

Για τόν Barrès που αντιλαμβάνεται τόν Έλληνικό πολιτισμό, χωρίς και να μπορεί να τόν αισθανθῆ, αν δὲν υπάρχει τίποτε ωραιότερον τοῦ Παρθενῶνος, υπάρχει ὅμως κάτι ἀπείρως πολυτιμότερον, ἀπείρως γονιμότερον: υπάρχει ὄλη ἡ πείρα τοῦ νεώτερου ἀνθρώπου. Υπάρχει ὅ,τι στήν εὐρύτατή του ἐκδοχή και ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν κλασσικισμό ὀνομάσαν: χριστιανισμό, ρωμαντισμό δηλαδή. Ἡ πραγματικότης μας ἡ σημερινή, ἡ ὁποιαδήποτε εἶναι και ἡ μόνη ποῦ θὰ μᾶς ἐμπνεύσει τὸν ὕμνο ποῦ ἀβίαστα θ' ἀναδύσει ἀπ' τὴν ψυχὴ μας.

«Στὴν Ἀκρόπολη μοῦ ἀπεκαλύφθη μιὰ ἀνώτερη ζωὴ, ποῦ δὲν μπορεί νάναι και ζωὴ μου. Δὲν ὑποφέρω μόνον ποῦ δὲν μπορῶ να ταυτισθῶ με τὴν ἀθηναία ψυχὴ, μὰ και γιατί αισθάνομαι ὀλοφάνερα τὴν ἀθεράπευτη κατωεργότητά μου. Παραδεχόμενος τὸ τέλειον τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης ποῦ μοῦ ἀποκαλύπτεται ὡς γεγονός, ἀρνοῦμαι τὸν ἐαυτό μου».

Μιὰ ὁμολογία σὰν κι' αὐτὴ προερχομένη ἀπὸ ἓναν ποῦ ὄχι μόνον δὲν ἠσθάνθη, μὰ οὔτε κἀν ἔδωκε δείγματα κατανόησης τοῦ ἑλληνικοῦ ωραίου δὲν μπορεί να μὴν εἶναι κάπως ὑποπτη. Ὅταν στὸ τέλος τοῦ βιβλίου του λέγει πὼς και μετὰ τὸ μάθημα ποῦ τοῦδωκε ἡ Ἑλλάς θὰ ἐξακολουθήσει να παράγῃ ἔργα ρωμαντικά ποῦ ξεσκίζουν τὴν καρδιά, δύσκολα κρύβει τὴ χαρὰ του, γιὰ τ' ὅ,τι κατῶρθεσε, και μετὰ τὴν ἐπίσκεψή του στὴν κλασσικὴ γῆ να μείνῃ ὁ ἴδιος, ποῦ ἦταν και πρὶν. Ἦρθε γιὰ να κερδίσῃ και παρ' ὀλίγο να χάσῃ και κείνο τὸ λίγο ποῦ εἶχε.

«Ἀνωγωνρίζω τοὺς Ἑλληνας δασκάλους μου. Κι' ὅμως στὸ τάγμα των, ποῦ γιὰ να πειθαρχηθῶ, ὑποτάσσομαι μ' ὄλους τοὺς Ρωμαντικούς μου προγόνους, θέλω να διατηρήσω τὰ ἐνδοξα λάβαρά μου. Θέλω να μοῦ ἐπιτρέψουν τὴν χρῆση τοῦ θησαυροῦ τῶν αισθημάτων μου». Ὅλ' αὐτὰ καλά. Ἀλλὰ πὼς συμβιδάζεται ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀνωτερότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἀπέναντι τοῦ δυτικοῦ, ὁ ὁποῖος, ὅπως ὀμολογεῖτε (σ. 66) ὀφείλει τὸ πᾶν στὸν δικό μας, μ' αὐτὸ ποῦ λέγατε στὸν Ἀρμένῃ φίλο σας Tigraue ὅ,τι δηλαδή ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς πρέπει να ἐκταθῆ παντοῦ ὅπου δὲν ἀσκεῖ ἀκόμη τὴν ἡγεμονία του; (σ. 128). Και πὼς σεις ποῦ παραδέχεστε σὲ τέτοιον βαθμό, σὰ μαθητῆς τοῦ Taine ποῦ παραμένετε (συντηρητικὸς και traditionaliste ὅπως ὁ συγγραφεὺς τῶν Origines) τὸν γεωγραφικὸ ντετερμινισμό ὡστε να λέτε ὅ,τι, ἡ Σπάρτη, αὐτὴ ποῦ πειὸ πολὺ ἀπὸ κάθε ἄλλο, αισθανθήκατε και και θαυμάσατε στὴν Ἑλλάδα, αὐτὴ ποῦ γιὰ να βρῆτε ἐν' ἀκόμη ἐδραίωμα τοῦ νασιοναλισμοῦ σας, τὴν προβάλετε ὡς τὸ λαμπρότερον ἱστορικὸν ὑπόδειγμα ὑποταγῆς τοῦ ἀτόμου στὴν κοινότητα, στὸ κράτος, ὑπῆρξε ἡ ἀναγκαία δημιουργία τῆς γῆς; Δὲν λέγετε ὅ,τι ὁ Ταύγετος ὑπηγόρευσε στὸν Λυκοῦργο τοὺς περίφημους νόμους του; Γιατί τότε, θέλετε, ἀπ' ἔξω, μηχανικά, να ἐπιβάλετε σ' ἐμᾶς ἓναν κατώτερο πολιτισμό, τὸν πολιτισμὸ σας;

Ἴσως να σχηματίζατε ἄλλη γνώμη ἀν ἐννοοῦσατε τὴν Ἑλλάδα. Δυστυχῶς δὲν τὴν νοιώσατε. Βρήκατε ὅ,τι τῆς Ἀθηνᾶς τὸ χαμόγελο, εἶναι χαμόγελο βουλευτοῦ σ' ἐκλογικὴ περιόδια. (Ἦψιστε Θεέ! Ὁ ἐγγελιανισμὸς σας θέλησε να κολλήσῃ και στὴν ἀχραντὴ Παλλάδα τις διάφορες ἐτικέτες του: Raison municipale, και ὄχι: raison universelle, raison d'Etat, και ὄχι: la déesse de la Raison Chez cette Pallas Athénée, nulle autre moralité que la force, και διάφορες τέτοιες σαχλαμάρες. Κύριε Barrès, γιὰ τὴν Ἀθηνᾶ αὐτὴν, ποῦ εἰσεὶς δὲν ἔδωκε, ἐργάστηκαν δέκα ὀλόκληροι αἰῶνες. Ἐκείνο τὸ χαμόγελο ποῦ εἰσεὶς τὸ λέτε ἐκλογικὸ (τί καταβάλλει τέλος πάντων ἓνα εὐρωπαϊκὸ κεφαλάκι!) εἶναι ὄλη ἡ Ἑλλάς, ὄλη ἐκείνη ἡ πειθαρχία, ἡ ἰσορροπία, ποῦ μάταια σεις ὅπως και τόσοι ἄλλοι πρὶν ἀπὸ σᾶς, ἦρθαν να βροῦν στὸν τόπο μας.

Φυσικά ὅμως σ' ἓναν ποῦ προσπαθεῖ να ἐξηγήσῃ τὸν Παρθενῶνα με δύο σελίδες τοῦ Taine, και τὸν Φειδία, με κάτι σχόλια τοῦ Ἀριστοτέλη γιὰ τὸν Ἀναξαγόρα, δὲ θ' ἀποκαλυφθῆ ἡ Ἑλλάς. Τ' Ἀθηναϊκὰ μάρμαρα θὰ μείνουν σιωπηλά. Δὲ θὰ σᾶς ποῦν τίποτε, γιὰ τὴν ἀντίληψη, περὶ θεῶν, πατρίδος, φύσεως, ποῦ εἶχαν οἱ γιγάντιοι λαξευταὶ των. Και θὰ φύγετε με τὴν πεποίθηση ποῦ σχηματίζατε στὴν Ὀλυμπία ὅ,τι ἡ Ἑλλάς, ἦταν στὴν ἀρχαιότητα, ἐν' ἀπεραντο ἀνθρωποφορβεῖον (!) ποῦ ἔστειλε ἀπὸ παντοῦ τὰ πειὸ καλλιεργημένα της σπέσιμεν να συναγωνισθοῦν γιὰ τὰ βραβεῖα !!!

Θὰ ἦτο πολὺ σκληρὸν ἀν φεύγατε ἀπ' τὸν τόπο μας τέτοιος ἀκριβῶς ποῦ ἤλθατε. Ἡ Ἑλλάς αὐτὴ ποῦ τόσο τὴν παραγνωρίσατε σᾶς ἐλυπήθη και σᾶς ἔδωκε ἓνα μάθημα ἑλληνικό. Σᾶς ἔκανε να ἰδῆτε ὡς ποῦ μποροῦν να ἐκταθοῦν τὰ κάπως ἀπεριόριστα ρωμαντικά σας ὄρια. Ἐγγίξατε ὄλα τὰ σύνορά σας. Ὅλη ἡ ὀρμὴ, ὄλη ἡ «φούρια» νεαροῦ conquistador, ποῦ εἶχατε φεύγοντας (θέλω ἡ βαθειές μου ἐνέργειες ν' ἀπλωθοῦν, να πλουτισθοῦν, να ἐκφραστοῦν μ' ἀδρότερες μορφές) μεταβλήθη σὲ μιὰν ἡρημὴ δύναμη σοφῆ, σὲ μιὰ γκαϊτικὴ αὐτογνωσία. Εἶδατε ὅ,τι ἀπ' ὄλα τὰ μυθιστορήματα ποῦ προβάλλει ἐμπρὸς σας ὅπως λέτε ἡ Ζωή, τὸ πλέον λογικὸν εἶναι ἡ Λωρραίνη. Εἶναι ὁ τόπος τῆς πειὸ γόνιμης γιὰ σᾶς προσαρμογῆς.

Ἡ Ἑλληνικὴ Τέχνη σᾶς ἔκανε να συχαθεῖτε τὴν ρητορεία. Πρὶν ζητούσατε να προκαλέσετε effets. Ὁ Παρθενῶν σᾶς ἐδίδαξε τὴν ἀπλότητα. Ὁ Παρθενῶν σᾶς ἔκανε να ἰδῆτε πὼσο βάρδαρος εἶναι, κι' ἓνας Μιχαὴλ Ἀγγελὸς ἀκόμη.

Ὅτι ὅμως πρὸ παντὸς ἡ Ἑλλάς ὑπῆρξε γόνιμη γιὰ τὸν νασιοναλισμὸ σας εἶναι ἀναντίρρητο. Ἴσως τὰ ἱστορικὰ ἐπιχειρήματα ποῦ φαίνεται να βρήκατε στὴ γῆ μας, να τὰ γνωρίζατε ἀπὸ πρὶν, κι ἔτσι ὄλο τὸ ταξίδι σας να μὴ ἦταν ἄλλο ἀπὸ μιὰ ἐπιτόπιον ἐξακριβωσῆ των, ποῦ θὰ δινε μεγαλείτερο κύρος στις ἀρχές σας. Συχνὰ γιὰ να περὶληφθοῦν στὸ κάδρο τῆς θεωρίας σας, ἐρμηνεύετε κάπως αὐθαίρετα τὴν Ἀντιγόνη, τὸν Σοφοκλῆ, τὸ Σπαρτιατικὸ ἰδεῶδες.

«Ἡ Ἀντιγόνη, λέτε, δικαιώνει τὴν δρᾶσιν μου τὴν ἀποκλειστικῶς κωνονιζομένην ἀπ' τοὺς νεκρούς. Μᾶς δείχνε

πὼσον ἡ παλαιὰ πατρικὴ γῆ εἶναι ἡ μόνη ὅπου προσαρμοζόμεθα φυσιολογικά, ἡ μόνη ὅπου ἀξίζει ἡ ζωή.» Κατακρίνετε τὸν ἄκρον ἀτομισμὸν της. «Ἄν ὁ καθεὶς ἔκανε τοῦ κεφαλοῦ του, με τὴν πρόφαση ὅ,τι ἐνεργεῖ ὑπὸ τὴν ἐμπνευσιν τῶν θεῶν, ἀν ὄλοι μποροῦσαμε ἀτιμωρητῆ να παραδοῦμε τοὺς νόμους, δὲ θὰ ἦτο δυνατόν να διατηρηθῆ ἡ Πόλις. Ἡ Ἀντιγόνη ὅσο ἐνάρετη, ὅσο ἡρωὶς κι ἀν εἶναι, ξεπερνᾶ τὰ ὄρια τῆς κοινωνικῆς ἠθικῆς. Ὁ Κρέων, ἡ νόμιμη ἐξουσία τὴν θανατώνει». Κι' εἰσεὶς ὅσο κι ἀν τὴν κλαίτε, δὲν τὴν δικαιώνετε, τὴν ἀφήνετε να πεθάνῃ και προσθέτετε:

«Ὁ Σοφοκλῆς δὲν θὰ ἐξελέγετο στρατηγὸς ἀν δὲν ἔδινε τὴ συντηρητικὴ αὐτὴ λύση στὸ δρᾶμα του.»

«Ὁ Ποιητῆς δὲν πρέπει να εἶναι ἀτομικιστῆς. Κλεισμένος στὸν πύργο του.

Εἶναι παραστράτισμα οἱ ψηλὲς μοναξιές ὅπου ὁ Πήγασος μένει ὁ μοναδικὸς θεατῆς τοῦ ἑαυτοῦ του.

Τί ἀξίζει να ἐξαντλῆ ἐκεῖ ἀπάνω τὴν θεικότητά του ἐνόσφ δὲν μπορεί να μοῦ δώσει κι ἐμένα να τὴ γευθῶ;»

Οἱ 40 μέρες τῆς Ἐρήμου εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ ν' ἀγνίσουμε, γιὰ να παρθενέψουμε τὸ σπὸρο ποῦ φέρνουμε μέσα μας. Χωρὶς ὅμως τὸ δίδαγμα, ποῦ πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ, ὁ καρπὸς κι ἀν ὑπάρχει, μένει στείρος. Κι εἶναι τότε οἱ ποιηταὶ οἱ κατ' ἐξοχὴν «δίχως σκοπὸ».

«Στὰς Μυκήνας, περισσότερο ἀπὸ παντοῦ, κυβερνοῦν οἱ τάφοι. Διαβάζοντας τὰς Χοηφόρους ἀναφωνοῦμε: Ὁ αἶμα μου, μὴν ἀπιστεῖς μὴν ἀφήνετε, ν' ἀδυνατοῦν σὶς φλέβες μου οἱ πρόγονοί μου.

Εἶσαι ἡ οἰκογένεια, οἱ νόμοι, ἡ πόλις μου, ἡ θρησκεία μου: σὲ προσδέχομαι! Ἡ Ἠλέκτρα κι ὁ Ὀρέστης ὄλη τὴν τρομερὴ δύναμή των τὴν ἀντλοῦν μέσ' ἀπ' τὸν τάφο τοῦ Ἀγαμέμνονος.

Εἴμεθα ὑποταγμένοι στὸ παρελθόν: οἱ νεκροὶ μᾶς δίνουν τις διαταγές των δὲν εἶναι στὸ χέρι μας να ἐκλέξουμε. Δὲν εἶναι νεκροί, εἶναι ἡ ζῶσα ἐνέργειά μας.»

Ἦστερ' ἀπ' τὸ παράδραμα ποῦ εἶναι μιὰ σύγχρονη φιλολογικὴ καριέρα, στὴν Εὐρώπη, ὅστερα ἀπ' τὸν τρομερὸν κλυδωνισμὸν στὸ ἀχανές τέλμα ποῦ λέγεται Παρῖσι, ὁ Barrès, ὅπως και κάθε ἄλλος, ὅση καλὴ θέληση, ὅση γνώση, ὅσο ταλέντο κι ἀν «καταβάλλουν» δὲν διατηροῦν ἀρκετὴ ἀγνότητα γιὰ ν' ἀτενίσουν τὸ ἑλληνικὸν θαῦμα. Οἱ μανιέρες, οἱ σχολές, ὁ ἀτομισμὸς ὁ νασιοναλισμὸς κι ὄλ' αὐτὰ τὰ εἰς μὸς, οἱ διάφορες «doctrines» ἡ πολιτικὴ και ἡ δημοσιογραφία, σκοτίζουν τόσο τὸ νοῦ ποῦ εἶναι ἀδύνατο πειὰ να τοῦ ἀποκαλυφθῆ ἡ Ἑλλάς.

Δὲν ὑπάρχει τρομερότερο κριτήριον ἀπ' τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι ὁ τόπος τῶν πειὸ ἀπελπιστικῶν συγκρίσεων. Ὅσο κι ἀν δὲν τοὺς ξέρουμε τοὺς Ἑλληνας, διαισθανόμεθα ὅμως τί ἦσαν ἐπάνω κάτω. Κι αὐτὸ φθάνει γιὰ να μᾶς φανερωθῆ γυμνῆ, γυμνότατη ὄλη ἡ σημερινὴ μας μικρότης, ὄλη ἡ ἀθλιότητά μας. Ὁ Barrès ὅσο κι ἀν προσπαθεῖ να ἐξάρει τὸ πλοῦτος τῆς νεώτερης ψυχῆς, δὲν κατορθώνει ν' ἀποκρύψει τὴν ἀποκαρδίωση ποῦ τὸν γεμίζει τὸ θέαμα τοῦ χάους ποῦ μᾶς χωρίζει ἀπ' τοὺς Ἀρχαίους. Και θὰ ἦταν πολὺ δυστυχῆς ἀν ἐφευγε ἀπ' τὴν Ἑλλάδα, δίχως ἡ μικροῦλα Σπάρτη και σήμερα ἀκόμη, να τοῦ δώσει τὸ ὑπέροχο μάθημά της.

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΟΙ ΛΟΓΙΣΜΟΙ

Μὲ τις μορφές ἀμείλιχτες νάσας ἀπόψε βράδυ
Σὰ στρατηγοὶ ποῦ λάμπουνε τὰ ξίφη στὸ σκοτάδι
Ὅλες τις τρέλλες πιάνετε, τὰ γέλια τὰ δροσάτα
Και τὴν ἀστόχαστη ψυχὴ ποῦ δώνει τέτοια διάτα.

Σὲ τί σᾶς ἐφταιξαν λοιπὸν οἱ μικροαστασίες,
Τί κι' ἀν ἐπαραστράτησαν με χάρδια και μαγειεῖς
Τὴν ἀπονήρευτη ψυχὴ σὲ εὐτυχίας ἄντρα;

Ἄπ' τὰ μαλιὰ τις πιάνετε με ξίφη τις κεντᾶτε
Ὅ σύμβουλοι τυραννικοὶ, φτάνει, μὴν τις ρωτᾶτε
Τὸ ποῦ και πὼς γλεντούσανε, τί ζηταγαν στὴ στράτα
Γιατί να πιούνε ἀπληστο, ὡσὰν κρασί, τὰ νηῖα...

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ

Τί μήνυμα να ἔφερες, γιὰ πῆς, ὄκεανέ,
Στὸν ξαπλωμένο ναυαγὸ πρωτοῦ να ξεψυχήσῃ
Γιὰ τὸ πιδ «πέρα» ρώτησε και τοῦτες κάποιο «ναί»
Ἡ ζήτησες τὸ μυστικὸ ποῦ κρύβει να σ' ἀφήσῃ;

Τὰ κύματά σου κι' οἱ ἀφροὶ τοῦ πῆραν τὴν πνοή
Και σκόρπισαν τὸ μυστικὸ με τὴ στερνὴν ὀδύνη
Και τώρα μάταια στὸ νεκρὸ τοῦ ἀνέμου ἡ βοή
Σκοποὺς καινούργιους τραγουδᾶ κι' ἀπάντηση τοῦ δίνει...

ΧΕΙΛΗ

Στέκεστε σὲ ἀπόσταση γιὰ μένανε, ὦ χεῖλη,
Και σεις πνοὲς ζαλιότερες,
Συχνὰ μοῦ ψιθυρίζετε σὰν ὑπλωτοὶ δύο φίλοι
Ἄλατὴλές ὀρχήστρες.

Και ὅμως ἐπιμένετε τις νύχτες να φουᾶτε
Στὰ βλέφαρά μου πάνω
Τὰ χάρδια και τὰ πάθη σας: ὦ φτάνει, μὴ χαλνᾶτε
Ὅσα με κόπο κάνω.

Ψυχρὰ κι' ἀνυποψίαστα σὰν ἄψυχες καρθένες
Περνᾶτε: κρύφιοι θρόνοι,
Τί κι' ἀν μαχαίρια γίνεστε, τί γλώσσες φλογισμένες
Γέλοιο ποῦ βαθαθρόνει!

Κάίγο

ΓΙΑΓΚΟΣ ΠΙΕΡΙΔΗΣ

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ "ΒΩΜΟΥ",

Δεμένος με χρωματιστὸ ἐξώφυλλο, που-
λέται ὀρ. 6 στὰ βιβλιοπωλεῖα Βασιλείου,
Σαλιδέρου, Κουκλάρα.

Στὰ ἴδια βιβλιοπωλεῖα βρίσκονται και πε-
ρασμένα φύλλα τῆς δεύτερης ἐξαμηνίας.

ΚΑΤΟΥΛΛΟΥ

ΕΠΙΘΑΛΜΙΟ

ΧΟΡΟΣ ΕΦΗΒΩΝ
ΧΟΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΧΟΡΟΣ ΕΦΗΒΩΝ

Ὁ Ἔσπερος σκάει, ὦ σύντροφοι! τριπλόητη ἡ ἐσπέρα
τέλος τινάζει ἀπ' τὴν κορφή τοῦ Ὀλύμπου τὰ πυρά της.
Σκωθῆτε! ὦρα ν' ἀφήσωμε τὸ ξέχειλο τραπέζι,
ζυγώνει ἡ νιόνυφη, θὰ ποῦν τοῦ Ἰμέλαιου τὸ τραγοῦδι.

5 Μὲ τὸ καλὸ, ὦ Ἰμέλαιε, μὲ τὸ καλὸ νὰ ὀρίσης!

ΧΟΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ

Κοπέλλες, εἶδατε τοὺς νιούς; ἀντίκρου τους σταθῆτε!
νά, τοί τίς φλόγες του ἔδειξε τ' Ἄστρο ἀπ' τὴν Οἴτη ἀπάνω,
Εἶν' ὦρα δὲς τε μὲ τί βιά τὸ παρατοῦν τὸ δεῖπνο·
ξέρουνε αὐτοί: θὰ ψάλλουνε τὴ νίκη γιὰ δικιά τους!

10 Μὲ τὸ καλὸ, ὦ Ἰμέλαιε, μὲ τὸ καλὸ νὰ ὀρίσης!

ΧΟΡΟΣ ΕΦΗΒΩΝ

Τραχὺς ἀγῶνας καὶ σκληρὸς παραμονεύει, ὦ φίλοι·
κυττάτε τις: νὰ θυμηθοῦν ζητῶν τὰ μαθημένα·
ὄχι τοῦ κάκου· ὅ,τι νὰ ποῦν θὲ νᾶβγη παινεμένο,
κι' ὁ στοχασμὸς τους εἶν' αὐτὸ κι' ἡ ἀποθυμιά τους τώρα

15 Ἐμεῖς, τ' αὐτὶ ἔχομε σ' αὐτές, ἴστων ἄνεμο τὴ σκέψη·
εἶν' ἄξιες νὰ μᾶς παραβγοῦν· θέλει φροντίδα ἡ νίκη!
Ὡς τόσο, ἔλατε, ἄς στρέψωμὲ τὸ λογισμὸ στὴν κρίσι,
θ' ἀρχίσουν καὶ μὲ τὴ σειρά ν' ἀποκριθοῦμε πρέπει.

Μὲ τὸ καλὸ, ὦ Ἰμέλαιε, μὲ τὸ καλὸ νὰ ὀρίσης!

ΧΟΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ

20 Ἐσπερε, εἶν' ἄστρο πῶ ἀπονο ἴστων οὐρανὸ ἀπὸ σένα;
νὰ κλέβης ἀπ' τὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας τὴν παρθένα
ποῦ σοῦ ἀντιστέκεται, σφιχτὰ ἀπὸ κείνη ὅσο κρατιέται,
καὶ ἴστων τρελλὸ τὸν ἔρωτα τοῦ νιοῦ νὰ τὴ χαρίζης!
Τάχα κ' οἱ ὄχτροι ἔτσι δὲν πατοῦν τὴν προδομένη χώρα;

25 Μὲ τὸ καλὸ, ὦ Ἰμέλαιε, μὲ τὸ καλὸ νὰ ὀρίσης!

ΧΟΡΟΣ ΕΦΗΒΩΝ

Ἐσπερε, εἶν' ἄστρο πῶ φαίδρὸ ἴστων οὐρανὸ ν' ἀναύη;
ποῦ τὸν δοσμένο ἢ λάμπη σου τὸν ἀρραβῶνα δένει
κι' ὅσα μιλῆσανε οἱ γονιοὶ μὲ τὸ γαμπρὸ ἀπὸ πρῶτα,
—μὰ ὅς τόσο ὁ γάμος τὴ φτυδιὰ προσμένει τὴ δικιά σου!

30 Τί πιότερο ἀπ' τὸν οὐρανὸ ζητῶ τὴν ὦρα ἐκείνη;

Μὲ τὸ καλὸ, ὦ Ἰμέλαιε, μὲ τὸ καλὸ νὰ ὀρίσης!

ΧΟΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ

Τὸ νοῦ σας, ὄλες, κι' ἄρπαξε κάποια ἀπὸ μᾶς τ' Ἀστέρη!

Μὲ τὸ καλὸ, ὦ Ἰμέλαιε, μὲ τὸ καλὸ νὰ ὀρίσης!

ΧΟΡΟΣ ΕΦΗΒΩΝ

Φυλάνε δὲ ἀγρυπνοὶ οἱ σκοποὶ φρουρὰ ὡς τὸν ἐρχομὸ σου,
κι' ὁ κλέφτης νύχτα, ὦ Ἐσπερε, ζυγώνει, ὅμως τὸν πιάνεις
35 σὰ στρέψεις πίσω, ὦ Ἀγυρινέ, κι' ἀλλάξεις τ' ὄνομά σου.

Τὰ φανερὰ καμώματα κι' ἂν τ' ἀγαπᾷ ἡ παρθένα,
μὰ γεύεται ἡ ψυχὴ, κρυφὰ, χωρὶς ν' ἀντιμιλήσῃ!

Μὲ τὸ καλὸ, ὦ Ἰμέλαιε, μὲ τὸ καλὸ νὰ ὀρίσης!

ΧΟΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ

Καθὼς λουλουδι ἀπόμονο πίσω ἀπ' τὸ φράχτη ἀξάινει,
40 μὴδὲ τ' ἀλέτρι τὸ σκουνητᾶ, μὴδὲ τὸ ζῶ τὸ ξέρει,
κι' ὁ ἥλιος τὸ θρέφει κ' ἡ βροχὴ κι' ἡ αὔρα τὸ χαϊδεύει
καὶ τὸ λαχτάρησαν παιδιὰ, κοπέλλες ἕνα ἄσκέρι,
μὰ εὐτὺς μαδᾶ, ἕνα τρυφερὸ σὺν τὸ θερίση νύχτι,
45 —ὅμοια ἡ παρθένα ἢ ἀνέγγιχτη, γλυκειὰ ἀπομένει ἀκόμα·
μὰ σὺν μολέψουν τὸ κορμί, τὸ θεῖον ἀνθὸ νὰ πάρουν,
τότε ἴστων νιούς εἶν' ἄχαρη, ἴστων φιλενάδες ξένη.

Μὲ τὸ καλὸ, ὦ Ἰμέλαιε, μὲ τὸ καλὸ νὰ ὀρίσης!

ΧΟΡΟΣ ΕΦΗΒΩΝ

Καθὼς τὸ κλῆμα τ' ἄκαρπο σ' ἕνα γυμνὸ χωράφι
50 μὴδὲ φουντώνει πιά, μὴδὲ γλυκὸ σταφύλι δένει,
μὰ σέρνει τ' ἀπαλὸ κορμὶ χαμογερετὸ ἀπ' τὸ βάρος,
ὡς πὸν ἴστων πῶ ἀκρινὸ ραβδί ξεπέφτει ἢ κληματίδα·
μὴδὲ ὁ ζευγᾶς τὸ νοιάστηκε ποτέ, μὴδ' ὁ βουκόλος·
55 μὴδὲ ὁ ζευγᾶς τὸ λησμονᾶ, τὸ λαχταρετὸ ὁ βουκόλος·
—ὅμοια ἡ παρθένα ἢ ἀνύπαντρη στεῖρα γερνάει καὶ πάει·
μὰ ὅμως τὸν ἄξιο τὸν γαμπρὸ κι' ὄρμιμο γάμο ἂν λάχῃ,
τότε κι' αὐτὸς τὴν ἀγαπᾷ, δὲ τὴν μισοῦν ἴστων σπῆτι.

Μὲ τὸ καλὸ, ὦ Ἰμέλαιε, μὲ τὸ καλὸ νὰ ὀρίσης!

Ἄπρεπα, κόρη, πολεμᾶς καὶ μάταια τὸ δεσμὸ σου
60 καὶ τοῦ γονιοῦ τὸ θέλημα, πὸν σ' ἔχει παραδώσει.
Ἔχεις γονιούς, καλόγνωμα νὰ τοὺς ἀκοῦς ταιριάζει,
δυὸ κλήρους, μάθε, ὀρίζουνε στὴν παρθεναία σου ἀπάνω,
τὸν πρῶτο ἔχει ὁ γεννήτης σου κ' ἡ μάννα ἔχει τὸν ἄλλο,
τὸν τρίτο ἐσοῦ μὴ μάχεσαι ἴστων δυό, πὸν παραδίνουν
65 ἴστων πεθερὸ τὴν ἔννοια σου μαζὶ μὲ τὰ προικιά σου.

Μὲ τὸ καλὸ, ὦ Ἰμέλαιε, μὲ τὸ καλὸ νὰ ὀρίσης!

Μεταφραστὴς ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΣΤΟΝ ΑΓΥΡΙΣΤΟ

Στὸν Τέλλο Ἄγρα

Καὶ ποῖος δὲν τὸν εἶξερε τὸ καπετάν-Νικολὸ τὸν Κλό-
καρη, τὸ λεβεντόγερο καπετάνιο, πὸν μὲ τὸ μικρὸ του κα-
ράβι δὲν τρόμαζε νὰ κἀνὴ κάθε χρόνον κ' ἕνα δυὸ ταξείδια
στὴ μαύρη Θάλασσα; Ὅλοι τὸν ἐμπιστεύουνταν στὸ νησί
του, γιὰ τ' ἦταν σωστὸς γέρο—λύκος καὶ τίμιος.

Ἦρθαν ὅμως κ' ἡ κακὴς ἡμέρες. Τὸ καράβι τοῦ καπε-
τάν-Νικολοῦ τὸ χτύπησε μιὰ φουρτούνα—αἶ, παναγιά
μου, τί κακὸ ἦταν ἐκεῖνο—καὶ τὸ βούλιαξε. Ἐβαλε ὅλη
τὴ δύναμί του ὁ γέρο—καπετάνιος καὶ ναί, δὲν ἔσωσε τὸ
καράβι, πὸν ἔσπασε στὰ βράχια μιᾶς ἀκτῆς, μὰ ἔσωσε ὅλο
τὸ πλήρωμα.

Ἦστερ ἀπ' τὸ ναυάγιο αὐτὸ, μένοντας στὴ ξενητιά ὁ
καπετάν-Νικολός, χωρὶς λεφτὰ, ἀναγκάστηκε καὶ μπῆκε
μεσ' σ' ἕνα καράβι ξένο, πὸν θάπιασε στὴ Σύρα, ἀπλὸς
ναύτης.

Ἀπὸ τὴ Σύρα, μ' ἕνα τρεχαντήρι, πέρασε στὴν Ἄν-
τρο, τὸ νησί του.

Τί νὰ κἀνῃ; Ζενοδούλεψε σ' ἕνα καράβι νησιώτικο
του καὶ σὺν ἔπιασε κάμποσα λεφτὰ τὰ ἔδωσε κι' ἀγόρασε
μιὰ ψαρόβαρκα, γιὰ τὸ ξενοδούλεμα δὲν τοῦ ἔρχουνταν
καλὸ.

Πῶ καλὰ ἤθελε νὰ βγάξῃ πέντε καὶ νᾶναι ἀφέντης,
παρὰ δέκα καὶ δούλος.

Πέρασαν χρόνια κι' ὁ καπετάν-Νικολός γέρασε πῶ
πολύ. Δὲ μποροῦσε νὰ βγαίνη στὸ ψάρεμμα κι' ἀφισε τὴ
βάρκα στὸ γιοῦ του, τὸ Βαγγέλη.

Πότε λίγο, πότε πολύ, κάτι ἔβγαζαν μὲ τὰ ψάρια πὸν
ἔπιαναν κι' ἔτσι ζοῦσαν.

Μιὰ μέρα, ἐν ὡ κάθονταν στὸ καφενεδάκι τοῦ κυρ
Κώστα καὶ ὄφουσε τὸ ναργιλέ του, ἔχοντας παρῆα τὸν
μάστρο—Γιάννη τὸ Μαραγκό, τὸν καπετάν Λευτέρη τὸ
Θαλασσίτη καὶ τὸν γέρο κλητῆρα τῆς δημαρχίας, τὸν μάρ-
πα Κωνσταντῆ, ἔφθασε τρεχάτος στὴ παρῆα του, ὁ Γεωρ-
γούλας ὁ βαρκάρης καὶ τοῦ φώναξε.

—Τᾶμαθες, καπετάν-Νικολό; Τᾶσπασε πάλι ὁ γιοῦς
σου...

—Τί, λὲς μὲρὲ παιδί μου;

—Μέθυσε, μαθὲς ὁ Βαγγελιός σου καὶ τῶρριξ ὄξω.
Ἦταν στὴ ταβέρνα τοῦ Λάβρακα καί, κεῖ πὸν πῖναν, χτυ-
πήθηκαν...

—Χτυπήθηκαν; Μὲ ποιόν; ῥώτησε ὁ καπετάν Νικο-
λός καὶ σηκώθηκε..

—Μὲ τὸ γιοῦ τῆς Ψάλταινας, τὸ Δημήτρη...

—Καὶ γιὰτί, βρε Γεωργούλα χτυπήθηκαν; Ἐτσι ὅτα
καλὰ καθοῦμενα;

—Τί δὲν τὸ ξέρεις; Μὰ κι' ἄλλη φορὰ τσακώθηκαν.

—Λέγε, νὲ καὶ βιάζουμαι νὰ φύγω...

Ὁ Γεωργούλας ἐδίστασε.

—Γιὰ τὴ Παγώνα, μαθὲς, τὴ κόρη τοῦ καπετάν
Στάθη.

Κατακόκκινος ὁ καπετάν-Νικολός, θυμωμένος, ἄφησε
τὴ παρῆα του.

—Αἶ, πὸν πᾶς τώρα; ῥώτησε ὁ Γεωργούλας.

—Στὴ ταβέρνα τοῦ Λάβρακα ἀπήντησε ὁ Νικολός.

—Μὰ τώρα δὲν εἶν' ἐκεῖ. Τὸν μαχαίρωσε... καὶ γιὰτί
φοβήθηκε τὴ περίπολο, τῶσκασε. Μπορεῖ νὰ πῆγε στὸ
σπῆτι.

—Καλὰ, ἐπιθύρισε ὁ καπετάνιος καὶ τράβηξε τὸν δρό-
μο του· πᾶω κ' ἐγὼ στὸ σπῆτι...

Περπατῶντας ὅσο γρήγορα τοῦ ἐπέτρεπαν τὰ πόδια
του, ἔφθασε στὸ φτωχικὸ του, πὸν βρίσκονταν στὴν ἄ-
κρη τοῦ νησιοῦ, κοντὰ στὴ θάλασσα.

Εἶχε βάλει τὸ ἕνα του πόδι μέσα στὴ πόρτα, ὅταν κά-
ποιος, μὲ μεγάλη ὀρμή, ξεπετάχθηκε ὄξω.

Ὁ γιοῦς τοῦ ὁ Βαγγέλης.

—Τὴν εὐχή σου, πατέρα, εἶπε μόλις τὸν ἀντελή-
φθηκε.

Ὁ καπετάν-Νικολός τὸν κύτταξε στὰ μάτια χωρὶς ν'
ἀπαντήσῃ.

—Τὴν εὐχή σου, ἐπανέλαβε ὁ Βαγγέλης.

Ὁ πατέρας δὲν ἀπήντησε πάλι κι' ὁ γιοῦς, ἀφ' οὗ
ἔστρεψε τριγύρω τὰ φοβισμένα βλέμματα του, ὄρμησε στὴν
ἀκρογναλιά φωνάζοντας

—Ἐχετε γειά...

Τὸν παρηκολούθησε λιγάκι ὁ Καπετάν-Νικολός μὲ
τὸ μάτι καὶ μπῆκε μέσα στὸ σπῆτι του.

Ἡ γυναῖκα του, ἡ γρηὰ Σταματίνα ἔκλαιγε δυνατὰ τὴ
τύχη της. Τὸν ἀντελήφθηκε καὶ σήκωσε τὸ κεφάλι της.

—Εἶδες, ἄντρα μου, τὸ κακορρίζικο;...

Ὁ καπετάν Νικολός, παρατήρησε ἀπὸ τὸ παραθύρι. Τὴ
στιγμὴ αὐτὴ ὁ Βαγγέλης τραβούσε τὴν ἄγκυρα τῆς ψαρό-
βαρκας.

Ὁ γέρος μὲ τὴ γρηὰ τοὺς παρακολουθοῦσαν.

—Σοῦ εἶπε πὸν θὰ πάη;...

—Στὴ ξενητιά... ἀπήντησε μὲ κλάμματα ἡ γρηὰ Στα-
ματίνα.

—Στὸν Ἀγύριστο, νὰ πάη... ὁ φονιάς, φώναξε φουρ-
κισμένος ὁ καπετάνιος..

Ἄνοιξε τὰ πανιά της ἡ ψαρόβαρκα καὶ ἀνοίχτηκε στὸ
μπογάζι, ἐνῶ ἡ γρηὰ μετῆρα σκούπιζε τὰ δάκρυά της..

Ἀπὸ τὴ μέρα ἐκείνη, πὸν ὁ Βαγγέλης ἔφυγε, ἡ γρηὰ
μπῆκε στὸ σπῆτι.

Ὁ Νικολός δὲν μποροῦσε ἴδω καὶ χρόνια νὰ δουλέψῃ
καὶ ἡ ψαρόβαρκα ἔλειπε γιὰ νὰ τὴ νοικιάσουν καὶ νὰ πά-
ρουν τὸ μερικὸ τους..

Ἐξὴ μῆνες πέρασαν καὶ καμμία εἶδησι δὲν ἦρθε ἀπ'
τὸ Βαγγέλη.

Εὐτυχῶς ὁ Δημήτρης, ὁ γιοῦς τῆς κυρᾶ—Ψάλταινας
ἔζησε. μὰ ὅλα τὰ ἔξοδα τῆς γιαιτριᾶς του ἔπασαν στὴ καμ-
πούρα τοῦ καπετάν-Νικολοῦ καὶ τὸν ἔκαναν τὸ κακομοί-
ρη, μὲ τὴ φτώχεια πὸν εἶχε, νὰ βλαστημᾷ τὴν ὦρα καὶ τὴ
στιγμὴ πὸν γεννήθηκε ὁ Βαγγελιός του.

Εἶχε καταστήσει πολὺ παράξενος καί, ὅταν ἡ γυναῖκα
του τύχαινε νὰ τοῦ μιλήσῃ γιὰ τὸ μοναχογιό τους,
τὸν ἔπιαναν τὰ νεύρα του καὶ τὴν ἔβαζε τὴν καυμένη
μπροστά.

—Σὺν εἶναι τέτοιος κρεμανταλᾶς, στὸν Ἀγύριστο κι'
ἀκόμα πάρα πέρα...

* * *
— Άλλη μιὰ βόλτα...
— Μι' ἀκόμη...
— Αἱ μωρὲ πρᾶμμα, ποὺ σοῦ ἔχει...
— Χοντρή σαρδέλλα καὶ γουφάρι...
— Τυχερὸ τὸ δύχτι σήμερα.

Ἄνεσκουμπωμένοι πάνω ἀπ' τὸ γόνατο οἱ τρατάρηδες τραβούσαν ὄλο χαρὰ τὸ δύχτι, ποὺ θὰ τοὺς ἔφερνε τὸ φαγί τους. Οὔτε ἡ κούρασι, οὔτε ὁ ἴδρωσ ποὺ ἔτρεχε σὰν ποτάμι τοὺς ἔννιαζε. Ὅσο πιὸ κουραστικὸ ἦταν τὸ τράβημα τῆς τράτας, τόσο πιὸ καλύτερα γι' αὐτοὺς..

Πολὺς κόπος, πολὺ μερδικό.

Τὰ πρώτα ψάρια φάνηκαν, ὅταν ἓνα βραχνὸ τραγοῦδι ἀνεκατώθηκε μὲ τὸ μονότονο τράβημα τῶν τρατάρηδων, τραγοῦδι ἀπλό, μὰ λυπητερό :

Πονέσαν τὰ ματάκια μου
τὴ θάλασσα νὰ βλέπω.....

Γιὰ μιὰ στιγμή οἱ τρατάρηδες σταμάτησαν· εὐθὺς ὁ μωσ ξανάλιασαν τὴ δουλειά τους, ἀλλὰ πιὸ ἀργά.

— Θάναι ἡ κυρὰ—Σταματίνα, εἶπε κάποιος.

— Βρὲ τὴ καφερὴ αὐτὴ ναι.

— Κλαίει τὸ Βαγγελιὸ της.

— Ἄμ μόνε τὸ Βαγγελιὸ της ; Καὶ τὸν καπετὰν—Νικολό, ποὺ τότε βάζετε ;

— Καπετάνιος μιὰ φορὰ..

— Αἱ, ρέ, φουρτούνα ποῦ τὴ βρῆκε. Ἐνα γέρο σακάτη κ' ἓνα προκομμένο στὴ ξενητεία, ποὺ δὲ τῆς ἔστειλε λεφτό !

— Αὐτὰ ἔχουν οἱ κανγάδες...

— Αἶντε τώρα, ἀφίστε τὰ λόγια καὶ μπρός....

Οἱ τρατάρηδες ἔπαψαν τὴ κουβέντα τους καὶ κύταξαν τὴ δουλειά τους πιὸ σύντομα, ἐν ᾧ μελαγχολικὸς ὁ ἀχὸς τοῦ τραγοῦδιού τῆς γρηά—Σταματίνας βομβοῦσε στ' αὐτιά τους.

.....Τοὺς γεμιζῆδες νὰ ῥωτῶ
Καὶ σένα ν' ἀπαντέχω.....

Ἡ γυναῖκα τοῦ καπετὰν—Νικολοῦ.... Αὐτὴ ἦταν, ποὺ ἀπήγγελε τὸ μοιρολόγο τραγοῦδι.

Περπατοῦσε στὴν ἀκρογυαλιά καὶ τὰ μάτια της ἔτρωγαν τὸ πέλαγος, τηρώντας κάθε καίρι. ποὺ ἔμπαινε στὸ λιμάνι. Κάθε μέρα, πρωτ—βράδυ αὐτὴ ἡ δουλειὰ ἐγίνονταν.

Ὁ ἥλιος εἶχε κρυφτῆ πίσω ἀπ' τὸ Μαυροβούνι, ὅταν ἡ γρηά—Σταματίνα, τσαλαπατώντας στὰ νερά, ὄηγά—ὄηγά, πῆρε τὰ μάτια της νὰ γυρίση πίσω στὸ σπῆτι.

Οἱ ψαράδες εἶχαν πειὰ σύρει τὸ δίχτυ καὶ μερικὲς γυναῖκες, ποὺ πῆραν εἶδησι καὶ συναθροίσθησαν, ἐμάζευαν τὰ φιλά ψαράκια, ποῦ οἱ τρατάρηδες συνήθιζαν νὰ μοιράζον γιὰ τὸ γούρι.

Ἐπάνω στὴ μοιρασιά ἔρθασε καὶ ἡ γρηά—Σταματίνα. Πλησίασε καὶ τοὺς ῥώτησε :

— Μὴν εἶδατε τὸ γιό μου τὸ Βαγγελιό ;

— Δὲν τὸν εἶδαμε, κυρὰ, ἀπήντησαν οἱ ψαράδες, λυπημένοι ἀπ' τὴ κατάσταση της.

— Ξενητεία καταραμμένη, ἀνεστέναξε ἡ γρηά—Σταματίνα, σὺ μοῦ πῆρες τὸ παιδί μου....

Κ' ἐξακολούθησε τὸ δρόμο της.

Ὁ καπετάνιος τῆς τράτας, πῆρε μερικὰ ψάρια κ' ἔτρεξε πίσω της.

— Πάρ' τα γιὰ τὸ καπετὰν—Νικολό, κυρὰ—Σταματίνα, τῆς φώναξε, καὶ τὰ ἔβαλε στὰ χέρια της.

— Ἄχ ! τὸ Βαγγελιό μου... μὴν τὸν εἶδες τὸ Βαγγελιό μου ;

— Ὁ Θεὸς εἶναι καλός, κυρὰ μου, καὶ θὰ σοῦ τότε στείλῃ τὸ Βαγγελιό σου.

— Στὸν ἀγύριστο, ἄχ ! ἐκεῖ πῆγε τὸ παιδί μου, ψιθύρισε ἡ γρηά καὶ τράβηξε τὸ δρόμο της σιγοτραγοῦδώντας τὸ θλιβερό της τραγοῦδι.

— Ἡ γυναῖκες, ποὺ μάζεψαν τ' ἀπομεινάρια, ἔτράβηξαν κ' αὐτὲς γιὰ τὸ χωριὸ καὶ συζητοῦσαν.

— Τὴ καυμένη τὴ γρηά...

— Κοντεύει πειὰ ἡ ἄμοιρη νὰ τρελλαθῆ.

— Ἄς ὀψωνται κεῖνοι ποὺ φταῖνε. Ἄς τὰ βλέπῃ Ἄσημίνα, ἡ γυναῖκα τοῦ καπετὰν—Στάθη.

— Τί σοῦ φταῖει κ' αὐτὴ ;..

— Ἄ ! Μαργαρώ μου, δὲν τόξερες ἐσὺ τί παιδί ἦταν ὁ Βαγγέλης.... Πῶς τῆς γύρεψε τὸ παιδί τὴ κόρη της, γιὰτὶ δὲν τὴν ἔδωκε, μόνο τόφερε τὸ φτωχὸ νᾶρτη σὲ σκοτωμούς....

— Τί νὰ σοῦ κάνῃ κ' αὐτὴ, συμπέθερα. Μπορεῖ νὰ μὴν τὸν ἤθελε ἡ κόρη της ἡ Παγώνα.

— Δὲν τ'ἀπελπίζον ἔτσι τὰ παιδιά. Ἡ Παγώνα τὸν ἤθελε καὶ τὸν παραήθελε· μον' τέτοια εἶναι ἡ κυρ—Ἄσημίνα. Ἄς τὴν καμαρώνῃ τώρα ὀλάκαιρη φαμίλια, ποῦ τὴ κατέστρεψε... Καὶ τί φαμίλια ;... Ξέρεις, Μαργαρώ μου, γιὰτὶ δὲν τοῦ τὴν ἔδωκε ;

— Γιατί ;

— Γιατί ὁ Βαγγελιὸς δὲν εἶναι πλούσιος, σὰν τὸ κρεμανταλᾶ τὸ Δημήτρη, ποὺ ἔχει ὁ πατέρας του τόσα σπῆτια....

— Αἱ, τί σοῦ φταῖ ἡ γυναῖκα τότες, ἀφ' οὗ πάσχισε γιὰ τὸ καλὸ τῆς κόρης της ;

— Γιὰ δὲς ὅμως τί συμφορὲς ἔφερε στὸ σπῆτι ἐνὸς νοικοκύρη. Ὁ γέρος εἶναι παράλυτος ἡ γρηά μισότρελλη καὶ τὸ παιδί τὸ τρώει ἡ ξενητεία..

— Μὰ στὸ Θεό σου, συμπέθερα, ἀπ' τόνα μέρος δὲν εἶχε δίκηο καὶ ἡ κυρ—Ἄσημίνα, νὰ ξασφαλίσῃ τὴ κόρη της ;

— Αἱ, εἶχε...

— Τί ἔπρεπε τὸ λοιπὸν νὰ κάνῃ....

—

— Εἶδες ;

— Πές μου καὶ σὺ τὴν Μαργαρώ· δὲν ἔχει κ' ἡ νερὰ—Σταματίνα δίκηο ; ποὺ καταστρέφεται σύριζα ἡ φαμίλια της ;

— Βέβαια ἔχει.

— Ἐπρεπε λοιπὸν νὰν τὸ κάνῃ αὐτὸ ποῦ ἔκανε ἡ κυρ—Ἄσημίνα ;

—

— Εἶδες τὸ λοιπὸν ;

Ἡ δυὸ συμπεφῆρες ἐκούνησαν τὰ κεφάλια τους, σημεῖον οἴκτου—ἀπορίας κ' ἔμειναν ἱκανοποιημένες κ' ἡ δυὸ ἀπ' τὴ συζήτησί τους....

(Στὸ ἐρχόμενο τὸ τέλος.)

ΣΩΣΟΣ ΔΑΚΗΣ

ΧΑΜΕΝΗ ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΠΑΝΤΟΤΕΙΝΗ

I

Ἔτσι λοιπὸν.... Κ' ἡ πρόσκαιρη χαρὰ μας πάει κ' αὐτὴ.. Ἐκύλησε μὲ τοῦ καιροῦ τὸ πέρασμα κ' ἔχάθη..

Πάει μὲ τίς ἄλλες τίς παλιὲς χαρὲς μου νὰ θαφτῆ Σὲ κάποια βάρη μυστικά μὲ κάποια παλῆα πάθη.

Ἄδεια ἡ ψυχὴ μου ἀπόμεινε καὶ μάταια λαχταρῶ
Καὶ καρτερῶ τὸ Ἄγύριστο ξανά γιὰ νάρθη πάλι
Διψῶ τῆς Αἰθήρης τὸ πικρὸ καὶ τὸ γλυκὸ νερὸ
Μὰ εἶνε μικρὸ κ' αὐτὸ μικρὸ κ' ἡ Ἀγάπη μου μεγάλη.

Ἔτσι λοιπὸν ; Μὲ τίς παλιὲς ἀγάπες πᾶς καὶ σὺ ;
Ὅχι, ὄχι ! Ἄν ἐξεχάστηκαν ἐκεῖνες μὲ τὰ χρόνια
Ὅς τόσο ἦπια τὸ μέλι τους... Μὰ ἡ ἀγάπη σου ἡ χρυσοῦ
ποὺ δὲν τὴ χάρηκα, θὰ ζεῖ, τὸ νοιώθω, ἐντὸς μου αἰώνια.

II

Ἀπόψε στὰ μισόκλειστα τὰ μάτια μου μπροστὰ

Ὅ, νὰ ἡ μορφὴ σου, νάτη πάλι...

Στὶς ὥρες μου τίς βραδυνὲς τίς μακρυνὲς λαχταριστὰ
σ' ἀναθυμοῦμαι καὶ νοερὰ σὲ σφίγγω στὴν ἀγάλη.

Στὴ μοναξιά ποὺ μ' ἔπνιξε μοῦ ἐσάλεψε κ' ὁ νοῦς
κ' ὄλα ἔχουν γύρω μου ὄψιν ἄλλη

Καὶ στοῦ τσιγάρου τοὺς καπνοὺς τοὺς γκριζοὺς καὶ τοὺς
[σκοτεινοὺς

Ὅ, νὰ ἡ μορφὴ σου ! Πέρασε, χάθη... Μὰ ὦ νὰ τὴ πάλι !

III

Χτὲς τὸ πρωὶ ἀπ' τὴν ἔρημη δεντροστοιχία περνώντας

— ποὺ ἐκεῖ σὲ πρωταντίκρυσσα ἓνα δεῖλι μαγικὸ—

πῶς κάτι ἀπόμεινε ἀπὸ σὲ στὶς φυλλωσιὲς θαρρώντας
ἀνάπνεα τὸν ἀγέρα τους μὲ πόθο ἡδονικό.

Ὁ ἥλιος ἀργοῦψώνονταν στὸ θερινὸ οὐρανὸ
κ' ὄλα τριγύρω ἀπὸ ζωὴ μεθοῦσαν σπαρταροῦσαν...

Μὰ μέσα μου τὸ ἀλαργινὸ ἐξανάζη δειλινο
κ' ἓνα ἥλιο ποὺ ἐβασίλευε τὰ μάτια μου ἐθωροῦσαν !

ΝΙΚΟΣ Ι. ΡΙΤΣΟΣ

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΓΡΥΠΑΡΗ

Ἀπὸ κάποια ἀνωμαλία ποὺ μᾶς συνέβηκε στὴ ταξινόμηση τῆς ὕλης, ἀναβάλλαμε γιὰ τὸ ἐρχόμενο τὴ συνέχεια τῆς ἀναδημοσίεψης τῶν σοινημάτων τοῦ Γρυπάρη.

JEAN MORÉAS

ΑΠΟ ΤΟΝ «PÈLERIN PASSIONNÉ»

JE NAQUIS AU BORD D' UNE MER..

Γεννήθηκα στὴν ἄκρη μιᾶς θαλάσσης
ποὺ εἶναι τὸ χρώμα της γλυκύτερο
ἀπ' τὸ ζαφεῖρι τῆς Ἀνατολῆς.
Κρίνα στὸν ἄμμο ἀνθοῦν ἐκεῖ·
ἄ, δὲν εἶναι
σὰν τὸ θλιμμένο πρόσωπό σου
τὰ ὄχρὰ τὰ κρίνα τῆς θαλάσσης ποὺ ἐγεννήθηκα·

ἄ, δὲν εἶναι

σὰν τὸ κορμί τὸ λυγερό σου
τὰ κρίνα τὰ λιγνοψηλά της !
Ὅ ἀγάπη, δὲ θὰν τόστεργες μιὰ χαρωπὴ
νὰ μᾶς κυβέρνα ἀποθυμιά·
ἄ, δὲν εἶναι
τὰ μάτια σου σὰν τὸ κυμάτισμα
τῆς θάλασσας ποὺ εἶδα τὸ φῶς.

VINCENT MUSELLI

ΣΤΡΟΦΕΣ

I

Αὐτὸ τ' ὄραϊον ὅπου μακροὺς μῆνες ἐκράτει ὡς τόρρα
Τὶς χάρες ὄλες στὸ ἄρμα του ζεμένες,
Κι ὅπου πιστὰ, φῶς καὶ χαρὰ μᾶς εἶχε ποτισμένες
Τὶς μέρες μας, νὰ φύγει πιά τὸ θέρος ἤλθεν ἡ ὥρα.

Τίποτε, οὐδὲ κ' ἐσεῖς στερνὰ λουλούδια τὸ κρατεῖτε,
Μέλισσες οὔτ' ἐσεῖς ἀθῶες ποὺ ξεψυχαῖτε,
Κῆποι περίλυποι οὔτ' ἐσεῖς, πηγὲς ὀποῦ θρηνεῖτε,
Δάση οὔτε ἐσεῖς ποὺ ἀνώφελα τόσο πικρὰ ἀντηχαῖτε.

II

Ἡ μαύρη ἡ νύχτα μὲς σ' αὐτὸν τὸν κῆπο τὸν λαμπρὸν
Σκουραίνει ὄλα τὰ χρώματα καὶ τίς μορφὲς θολαίνει·
Οἱ καστανιὲς, τὰ πεῦκα εἶναι ἓνα ἐρεῖπιο σκοτεινο·
Ἄποσταμένη ἡ Μύρα ἀπὸ τὰ λούλουδα μακραίνει.

Καθόλου μὴ γνοιαστεῖς γιὰ τὰ δέντρα οὔδε γιὰ τὰ ῥόδα :
Τ' εἶναι γιὰ τὴν ἀγάπη μας ἡ ἀνάξια τους θανή !
Καρδιά μου ἐσὺ ἀπὸ τὸ χαμὸ ξεφύγεις τῶν πραγμάτων,
Καρδιά ποὺ ἀτρόμητη θοροεῖς ν' ἀπλώνεται ἡ νυχτεία..

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Δ. Π. Ταγκοπούλου. «Πίσω από τὰ κάγγελα».

Μιά ύπηρεσιακή παρανόηση παραμέρισε τὸν παλαιάμοχο ἀγωνιστὴ τῆς δημοτικῆς ἀπ' τὴν καρδέκλα τοῦ λογοκριτῆ στὴν καμπίνα τοῦ φυλακισμένου. Εὐτυχῶς τὸ πρῶμα βιάστηκε τόσο λίγο, πὸν κινδύλιος λέει πὼς τοῦ εἶτανε μιά ἀνάπαψη ἀπ' τίς καθημερινές κοινωνικὲς φροντίδες. Ὡστόσο τὸ δαιμόνιο τοῦ Ταγκοπούλου, τὸ ξεχωριστὸ ἐκεῖνο, πὸν τὸν ἔκαμε δημοσιογράφου μὲ τάλαντο ὅπως τὸ λέει κάποιος ὁ Ψυχάρης, δὲν τὸν ἄφισε ἤσυχο μηδὲ στὴ φυλακὴ. Ἐνῶ ἠσύχαζε τὸ σῶμα, δούλεβε ὁ νοῦς. Ἔτσι μᾶς ἔδωκε μερικὰ ὁμορφα σκίτσα γραμμένα μὲ τὸ ὕφος ἐκεῖνο πὸν ἔχει ὁ ἔμπειρος ὁ χειριστὴς τῆς πέννας. Σήμερα πού, ἡ δημοτικὴ δὲ φιλονικεῖται πιά, πὸν πέρασε διάπλατα στὴ λογοτεχνία, πὸν ἔγινε ἡ φιλολογικὴ μας γλώσσα, βλέπουμε τὸ δυσάρεστο φαινόμενο νὰ τὴν κακομεταχειρίζονται οἱ λόγιοι ὅσο δὲ γίνεται. Ὅλο τὸ λεξικό τους εἶναι τῆς καθαρεύουσας. τὸ ὕφος τους εἶνε ξένο, ξένο, καὶ μόνο ἡ ἔλλειψη τοῦ τελειοῦ ν' ἠπαρροῦνε πὼς θὰ πεῖ δημοτικὴ. Τῆς γλώσσας τὸ πνεῦμα δὲν τὸ προσέχουν καθόλου.—Θὰ γράψω ξεχωριστὰ γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα.— Προβάλλω λοιπὸν γλωσσικὸ πρότυπο, γιὰ τοὺς νέους μάλιστα, τὸ ὕφος τοῦ Ταγκοπούλου τὸ τρεχούμενο, τὸ ἀβίαστο, τ' ὀλοκάθαρο, τὸ ρωμαίικο. Τέχνη ξεχωριστὴ πρωτότυπη βέβαια δὲν μπορούμε νὰ ἀπαιτοῦμε ἀπὸ ἀπλὰ σκίτσα. Οἱ ἰδέες πὸν βοσκοῦμε κεῖ μέσα, εἶναι ἰδέες τῆς κοινῆς κυκλοφορίας τῆς ἐποχῆς μας. Ὁ «Κάπαρης» ἔχει κάποια πρωτοτυπία. Ἐπίσης ἡ «Σκιά» πὸν θυμίζει τὴν τραγικότητα τῶν Ρώσων συγγραφέων. Μὰ ὁ τύπος τοῦς ἰδεώδεις εἰσαγγελεῖς (σελ. 18) κι' ἄλλα μερικὰ τέτοια δὲν εἶναι θαρρῶ τῆς μαχῆς; . . .

M. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

Η ΛΕΟΝΩΡΑ ΤΟΥ ΒΥΡΓΚΕΡ

Μετάφραση Μαβίλη και μετάφραση Γνευτοῦ

Λίγοι θὰ εἶναι ἀπ' ὅσους ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ ὄρατο, πὸν νὰ μὴν διέδασαν τὴν ἀριστουργηματικὴ αὐτὴ μπαλάντα μεταφρασμένη καὶ στὴ γλώσσα ἀπὸ τρεῖς, τὸν κ. Βλάχο, τὸ Μαβίλη καὶ τελευταία ἀπὸ τὸν κ. Γνευτὸ. Εἶνε ἱστορία μιάς κοπέλλας, τῆς Λεονώρας, πὸν ἐπειδὴ σκοτώθηκε ὁ ἀρραβωνιαστικὸς τῆς στὸν πόλεμο, βλαστήμησε τὴ θεὰ δύναμη, ὅμως ἀμέσως ἡ ἀσέβεια αὐτὴ τιμωρήθηκε, γιὰτὶ ὁ ἀραβωνιαστικὸς ἤρθε σὰ βρυκόλακος καὶ τὴν πῆρε μαζὺ του στὸν τάφο. Γιὰ μᾶς ἔχει καὶ μιά ἰδιαίτερη σημασία ἡ μπαλάντα αὐτὴ γιὰτὶ θυμίζει τὸ δικὸ μας δημοτικὸ τοῦ Βρυκόλακα, ὅμως τέτοιου εἴδους ποιήματα ὑπάρχουν πολλὰ στὶς βόρειες φιλολογίες.

Τὸ ἀριστοῦργημα αὐτὸ τοῦ Βύργκερ ἔξεν ἀπὸ τὸ ὁμορφο θέμα του, τίς εἰκόνας πὸν περικλείνει τὴ φρίκη πὸν σπέρνει, ἔχει καὶ τὸ ξεχωριστὸ πλεονέκτημα νὰ εἶναι γεμάτο μουσικὴ ὁ στίχος του. νὰ πλημυράει ἀπὸ ὠραίες ἀπήχησες ἐμοιοπρόφερτων λέξεων, κι' ἀπὸ ἀπομίμησες μὲ λόγια φυσικῶν ἤχων. Αὐτὸ τὸ ἐξαιρετικὸ ἦταν ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ προσέξει ὁ μεταφραστὴς ἀν ἤθελε τὸ ἔργο του νὰ ἔξει ὡς φιλολογικῆς μετάφρασης. Ἄς κυττάξουμε γιὰ μιά στιγμὴ τὴν μετάφραση τοῦ Μαβίλη.

Κι' ἄκου ἀπόξω, τράπ, τράπ, τράπ σὰν ἄλογο ἀντηχάει πὸν τίς ὀπλές χτυπάει.

Καὶ πὸν κάτω.

Κι' ἀγροῖκα, ἀγροῖκα τὸ χαλκᾶ τῆς θύρας πὼς σημαίνει Γυλὴν γυλὴν σιγὰ σιγὰ.

Φτίνεταί πὼς ὁ μεταφραστὴς πρόσθετε τὴν ὁμορφιὰ αὐτὴ καὶ τὴν ἀπόδοσις ὅσο ἦταν δυνατό, ὅμως τὸ ἴδιο δὲν ἔκαμε καὶ ὁ κ. Γνευτὸς. Νὰ ἡ μετάφραση του.

Μὰ ἄκου! Ἄπ' ὄξω ἐν ἄλογο, τράπ τράπ τὸ πάτημά του! . . . Ἄκου! τῆς θύρας τὸ χαλκᾶ πὼς τὸν χτυπάει σιγὰ γλυκά...

Λεῖπει ὁ ἦχος τοῦ χαλκᾶ γυλὴν γυλὴν πὸν εἶνε χαρακτηριστικὸς. Νὰ τί λέει τὸ πρωτότυπο.

Κι' ἄκου ἀπ' ὄξω ἀντηχάει τράπ τράπ τράπ σὰν ἀπὸ ὀπλές ἀλόγου. . .

καὶ πὸν κάτω.

Κι' ἄκου, ἄκου τὸ χαλκᾶ τῆς θύρας Κλίγγ Κλίγγ ἤσυχα καὶ μὲ κακία

Ὡστε ὁ Μαβίλης φαίνεται νὰ μπεῖκε πὸν βαθιὰ στὴν ψυχὴ τοῦ ποιήματος.

Ὅμως ἄς κυττάξουμε ὀλόκληρο τὸ ἔργο τῶν τριῶν μεταφραστῶν.

Πρῶτα πρῶτα πρέπει ν' ἀφίσωμε ὅλους διόλου στὴ μπάνα τὴν μετάφραση τοῦ κ. Βλάχου. Ὁ ἀριστοεισθχὸς μας μετάφρασε κρῖα καὶ ἀνούσια χωρὶς νὰ φροντίσει τίποτα ν' ἀποδώσει ἔτσι πὸν νὰ μὴν ἀξίσει οὔτε νὰ ἀναφερθεῖ καὶ τίποτα γι' αὐτόν. Μόνο γλωσσικὴν ἀριστοτεχνία τοῦ Βύργκερ μπορεῖ νὰ εἰπωθεῖ μετάφραση τοῦ ἀριστοεισθχου μας καὶ τίποτα περισσότερο.

Οἱ δυὸ ἄλλοι μεταφραστὲς τοῦ ἔργου, ὁ Μαβίλης ἔχοντας ἕπ' ὄψει του τὸ συνθετικὸ καὶ περιεκτικὸ τῆς γλώσσας τοῦ κειμένου διάλεξε γιὰ τὴν μετάφραση του στροφὴ ὀκτάστιχη μὲ τρεῖς δεκαπεντασύλλαβους καὶ πέντε ὀκτασύλλαβους ἢ ἑπτασύλλαβους κι' ἔτσι εἶχε χῶρο νὰ περικλείσει τὴν ὀκτάστιχη στροφὴ τοῦ γερμανικοῦ πρωτότυπου. Τὸ ἴδιο ὅμως δὲν ἔκαμε κι' ὁ κ. Γνευτὸς καὶ προσπάθησε νὰ κλείσει τὴν ὀκτάστιχη στροφὴ τοῦ κειμένου σὰ ὀκτάστιχη στροφὴ ἑπτασύλλαβην ἢ ὀκτασύλλαβην. Ἔτσι ἀπὸ μιάς ἀρχῆς τὸ Cadre ἦταν στενὸ καὶ ἦταν προωρισμένος νὰ ἀποτύχει.

Τὸ ἀληθινὸ εἶναι πὼς κι' ὁ Μαβίλης γιὰ νὰ γεμίσει τὴν στροφὴν τοῦ ἀναγκάζεται νὰ προσθέσει ἀκόμα καὶ ὀλόκληρο ἑπτασύλλαβο συμπληρώνοντας μὲ τὴν ἔννοια, ὅμως εἶνε προτιμώτερο αὐτὸ τὸ σπάνιο ἀπ' τίς συχνὰς παραλείψεις τοῦ κ. Γνευτοῦ πὸν κένουν τὴν μετάφραση του ἕνα σκελετὸ ἄσκαρο τοῦ ποιήματος. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ ὁ κ. Γνευτὸς πολλὰς φορὰς προσθέτει ὅ,τι τοῦ ἄρῃσι.

Μὲ μιά μικρὴ παραβολὴ μπορεῖ νὰ γίνει φανερὸ αὐτὸ πὸν λέμε π. χ.

Μετάφραση Μαβίλη.

*Ἡ μάνα τρέχει ἀπάνω της νὰ τὴν παρηγορήσει
«Θεὸς νὰ σ' ἐλεήσει!*

*Ἀγαπητὸ κοράσι μου, τί τόσο σὲ σπαράζει;
Καὶ τὴ σφιγκαγαλιάζει.*

*«Ἀχ μάνα ὁ κόσμος ἔς χαθεῖ, τώρα ὅ,τι ἐχάθη ἐχάθη,
Ὅλα ἄς γενοῦν σωρὸς!
Ἀνέσπλαγχνος εἶν' ὁ Θεὸς
Ἄλλοιὰ μου τί ἔχω πάθει».*

Μετάφραση Γνευτοῦ.

*Τρέχει κοντὰ ἡ μαρούλα της
— Δυπήσου τὴν Θεὸ μου,*

*Παιδάκι μου, τί μοῦπαθεῖ;
Ἔλα κοντὰ καὶ πέ μου».*

*— Μάνα μου ἀλοῖς του πὸν χαθεῖ,
Ἀπὸ τοῦ Χάρου τὸ σπαθί!*

*Τᾶχει ὁ Θεὸς γραμμένα.
Ὡ! ἀλλοίμονο σὲ μένα!*

Τὸ πρωτότυπο λέει σ' ἐλεύθερη μετάφραση.

Ἔτρεξε ἡ μητέρα της κοντὰ της—Ἀχ ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἐλεήσει ἀγαπημένο παιδί μου εἶς, τί ἔπαθε; καὶ τὴν ἔκλεισε στὴν ἀγκαλιὰ της. Ὡ! μητέρα μητέρα ὅ,τι χάθηκε χάθηκε, ἄς χαθεῖ ὁ κόσμος καὶ τὸ πᾶν, ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἐσπλαγχνίαν, ἀλλοίμονο σὲ μένα τὴ δύστυχη.

Ἡ μετάφραση τοῦ Μαβίλη ἀπάνω κάτω τὰ περικλείνει ὅλα, κάποτε ἀντίκειναι τὴ φράση μέσα στὴν ἔννοια, ὅμως τοῦ κ. Γνευτοῦ λείπουν πολλὰ, λείπει τὸ «τὴν σφιγκαγαλιάζει» καὶ τὸ σπουδαιότερο ἡ βλαστήμια τῆς Λεονώρας πὸν εἶνε καὶ ἡ βία τῆς τιμωρίας.

«Ἀνέσπλαγχνος εἶν' ὁ Θεός».

Κι' ἀκόμα πὸν κάτω.

Μετάφραση Μαβίλη.

*Ἄκου, ἀν παιδί μου ὁ ἄπιστος ἐκεῖ στὴν ξένη χώρα
Ἔσεν' ἀργήθη τώρα;*

*Κι' ἀν ἄλλαξε τὴν πίστη του γιὰ νὰ εἰμποροῦσει πάλι
νὰ πάρει ἐκεῖ μὴν ἄλλη;*

*Θὰ μετανοιώσει κόρη μου! τὴ δολερὴ καρδιά του
ἄφες' τὴν νὰ χαθεῖ.*

*Ὅταν πεθάνει θὰ καεῖ
ἀπὸ τὴν ἀπιστιὰ του.*

Μετάφραση Γνευτοῦ.

*Κι' ἀν ὁ καλὸς σου κόρη μου
στὰ ξένα ἐκεῖ πὸν ἐστερώθη
ἄλλη καμμὴν ἀγάπησε
καὶ τὴν ἐστεφανώθη,
Τί σὲ ὠφελοῦν οἱ στεναγμοὶ
πὸν σοῦ ἔχουν κάμει τὸ κορμί
καὶ τὴν καρδιά σου μαύρη;
Πὸν ἀπ' τὸ Θεὸ νὰ τᾶβρει.*

Τὸ πρωτότυπο λέει.

Ἄκουος παιδί μου ἀν ὁ ἄπιστος ἄνθρωπος, μακρὰ στὰ ξένα, ἄλλαξε τὴν πίστη του γιὰ νὰ πάρει ἄλλη; Ἄφες νὰ χαθεῖ τὴν καρδιά του, δὲν ἔχει ποτὲ ποτὲ προκοπὴ, ὅταν θὰ χωρίσει τὸ σῶμα ἀπ' τὴν ψυχὴ θὰ τὸν κάψει ἡ ἀπιστιὰ του.

Ἐκολοῦθα: ἡ μετάφραση τοῦ Μαβίλη νὰ εἶνε πιστὴ σχεδὸν καὶ καλοαποδομένη, τοῦ κ. Γνευτοῦ λείπει τὸ «ὁ ἄπιστος ἄνθρωπος πὸν ἄλλαξε τὴν πίστη του», πὼς «θὰ τιμωρηθεῖ ὁ ἄπιστος στὴ μελλούμενη ζωὴ γιὰ τὸτο» κλπ. Ὅλα αὐτὰ εἶνε οὐσιαστικὰ καὶ χαρακτηριστικὰ στὸ στόμα τῆς μάνας τῆς Λεονώρας γριὰς ἀπλοικίας καὶ εἶνε προωρισμένα νὰ ἐπηρεάσουν τὴν ψυχὴ τῆς νέας, γιὰ νὰ μισήσει τὸν ἔραστή της καὶ κατὰ συνέπεια νὰ παρηγορηθεῖ γιὰ τὴν ἀγκαλιὰ της.

Ὅταν λοιπὸν αὐτὰ ὅλα τὰ παραλείπει ὁ κ. Γνευτὸς, τότε τί μεταφράζει; Ἀφίνει καὶ ἔπειτα προσθέτει δικὸ του ὀλόκληρο ὀκτασύλλαβο πὸν δὲν ὑπάρχει στὸ κείμενο.

Ἀπὸ τοῦ Χάρου τὸ σπαθί.

Θὰ βάλω ἀκόμα ἕνα ὀκτάστιχο γιὰ νὰ φανεῖ πὸν καθαρὰ ὅ,τι λέω.

*Μόνο πρὸς τὰ μεσάνυχτα ἔχομ' ἐμεῖς ζακόνι
καθεῖς μας νὰ σελόνει
Φτάνω μακρὰθ', ἀπ' τὴ Βοημιὰ, καὶ βούλομαι ψυχὴ μου,
νὰ πάρω σε μοζὺ μου»,
«Γουλιέλμ, ἄκου στὸν πάλιουρα τὸ σφούριγμα τοῦ ἀνέμου.
Ἔμπα ἔμπα μέσα εὐθύς!
Στὸν κόρφο μου νὰ ζεσταθεῖς,
ἄχ ἔλα ποθητὸ μου».*

Μετάφραση Γνευτοῦ.

*— «Μεσάνυχτα ξεκίνησα
Γρηγόρος σὰν τὸ Χάρο
Ἀπὸ μιά χώρα μακρυνὴ
κι' ἦρτα γιὰ νὰ σὲ πάρω»
— «Γουλιέλμο μου ἔτσι σκοτεινὰ;
Κι' ὁ ἀέρας, δὲς, φουσομανᾶ
ἔμπα νὰ σὲ ζεστάνω
στὴν ἀγκαλιὰ μου ἀπάνω».*

Τὸ πρωτότυπο λέει.

Σελόνει μονάχα τὰ μεσάνυχτα μακρὰθὲ ἦρθα καθαλάρης ἀπὸ τὴ Βοημιὰ, ἀργὰ ξεκίνησα καὶ θέλω νὰ σὲ πάρω μαζὺ μου.» Ἄχ Βιλχελμ ἔμπα πρῶτα γρηγόρα μέσα, ἀνάμεσα στ' ἀγριαγαθα σφυρίζει ὁ ἀέρας, ἔμπα νὰ ζεσταθεῖς ἀγαπημένε τῆς ψυχῆς μου μέσα στὴν ἀγκαλιὰ μου».

Ὅσο κι' ἀν τὸ ἰδιωματικὸ εἶκονο ζακόνι ἀσκημίζει τὴν μετάφραση του καὶ τὸ «καθεῖς μας νὰ σελόνει» δὲν ἀποδίδει τὸ μυστικὸ

ἐκεῖνο πολυσήμαντο τοῦ πρωτότυπου «ἐμεῖς σελόνει μόνο τὰ μεσάνυχτα» καὶ ὅσο κι' ἀν δὲν ὑπάρχει τὸ «ξεκίνησα ἀργὰ» πὸν δίνει τὴν ὑπόνοια στὴν μετάφραση τοῦ Μαβίλη, πάλι ἡ μετάφραση λέει πολλὰ, κι' ὁμορφοποιεῖται τὸ κ. Γνευτοῦ λείπουν ὅλα λείπει ἔλόκληρο τὸ «σελόνει ἐμεῖς μόνο τὰ μεσάνυχτα» ἔπειτα τὸ «ἐρχομαι ἀπὸ τὴ Βοημιὰ» κι' ἀκόμα τὸ «σφυρίζει ὁ ἀέρας ἀνάμεσα στ' ἀγριαγαθα». Ἀηλαδὴ λείπουν τὰ τρία τέταρτα. Ἀντὶ αὐτῶν ὁ κ. Γνευτὸς προσθέτει «γρηγόρα σὰν τὸ χάρο» ἔπειτα ἀπὸ μιά χώρα μακρυνὴ» κάνει κι' ἄλλες διαστροφές π. χ.

«Μεσάνυχτα ξεκίνησα» ἀντὶ τὸ πρωτότυπο λέει ὅπως σημειώσαμε πὸν ἐπάνω. Κατόπι ἀπ' ὅλα αὐτὰ ὁ καθένας μπορεῖ νὰ νοιώσει ἀν ὁ Γνευτὸς μεταφράζει ἢ κάνει ἔργο δικὸ του.

Ἡ μετάφραση τοῦ κ. Γνευτοῦ γνωμὴν ὕστερα ἀπ' τοῦ Μαβίλη εἶχε πολλὰ νὰ ὠφεληθεῖ ἀπ' αὐτὴ. Ἐπρεπε ν' ἀποφύγει τὰ λιγοστά της λάθη καὶ τίς ἑλλείψεις, τὰ σπάνια τῆς ἰδιωματικῆς κι' ἔτσι θὰ ἦταν κάτι ὁμορφο. Ὁ κ. Γνευτὸς δὲν τόκαμε. Ἔτσι σήμερα κυτταγμένη ἡ ἔργασια τοῦ κ. Γνευτοῦ εἶνε ἔργο χωρὶς φιλολογικὴ σημασία καὶ δὲ δίνει οὔτε κἄν σκιά τῆς ἀξίας τοῦ πρωτοτύπου.

Πόλη

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

Σημείωμα 'στὸ Ἐπιθαλάμιο τοῦ Κατούλλου

Δὲν ἔχω πρόχειρες οὔτε ἐπεξηγήσεις, οὔτε σημειώσεις καὶ σφῆς παραπομπές γιὰ νὰ συνοδέψω μιά μετάφρασι πὸν ἐτελείωσα μὲ ὄση ἀκριβεία καὶ προσήλωσι μπορούσα θὰ πῶ μόνον μὲ δυὸ λόγια τὴν ἐντύπωσίν μου ἀπ' τὸ ποιῆμα.

Παραβαλλόμενος ὁ «Ἐλένης Ἐπιθαλάμιος» τοῦ Θεοκρίτου εἶναι ἐντελὸς ἀψυχος κι' ἀχρωμάτιστος μπροστὰ 'στὴ μορφὴ, 'στὴ σφοδρότητα καὶ 'στὴ διατύπωση τοῦ Κατούλλου. Ἐδῶ μιλεῖ τὸ αἶσθημα, ἐκεῖ μᾶλλον μιά ἱστορικὴ φιλολογία, πὸν ὁ Θεόκριτος, σὰν ἀρχαῖος, τὴ συνειθίζει; μᾶ, στὰ εἰδυλλία, θαρρῶ πὼς δὲν ἔχει θέσι γιὰ νὰ πάρη μεγάλην ἔκτασι.

Ἐδῶ εἶναι σκηνὴ θελκτικὴ. Ὑπαίθερο. Ἐσπέρα ἀνοιξιάτικη, τὴν ὠρα πὸν 'στὸν ὀρίζοντα ἡ δύσι πέφτει γεμάτη φλόγες καὶ ἀντικρυνὰ στέκει κρεμασμένο τὸ ἄστρο τοῦ Ἐσπέρου. Εἶν' ἕνας βουκολικὸς γάμος, ἕνα πλούσιο τραπέζι, πὸν κόβεται ἀπότομα τὴν ὠρ' αὐτῆ, — ἱερὴ γιὰ τὸν ἔρωτα. Σὲ δυὸ ξεχωριστοὺς χοροὺς ἐπετιοῦνται οἱ ἐφηβοὶ κ' οἱ παρθένες ἢ νιόνυφη ἐρχεται, θὰ τραγουδίσουν τὸν Ὑμέναιο. Μέσ' 'στὸν σιωπηλὸ ἀγρὸ, κάτω ἀπ' τὰ ἄστρα, ἀρμονίζου ἀμοιβαίαν τίς καθαρές φωνές τους' οἱ παρθένες κατηγοροῦν τὸν Ἐσπερο, πὸν τίς ἀρπάξει ἀπ' τὸ σπῆτι κι' ἀπ' τὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας, οἱ ἐφηβοὶ τὸν εὐλογοῦν πὸν φαίνεται καλόγνωμος 'στὸν ἔρωτα. Οἱ φράσεις αὐτὲς ὅλες ἔχουν ἕνα δυνατὸ πάθος, μαζὶ ζωνηρὸ καὶ τρυφερὸ 'στ' ἀλήθεια ὅλο τὸ ποιῆμα ἔχει ἕνα πλαστικὸ, βαθύχρω λυρισμὸ κ' οἱ δυὸ εἰκόνας πὸν ἀκολουθοῦν, χρωματισμένες μὲ χτυπητὸ βουκολικὸ χρῶμα, (τὸ πρᾶσιτο κλῆμα καὶ τὸ κόκκινο λουλουδί τοῦ φράχτη) εἶναι ἀληθινὰ εὐρήματα βουκολικῆς Μούσης.

Ὁ ἔρωτας δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τραγουδηθῆ πὸν φυσικὰ, πὸν ζωντανὰ, μὲ πὸν πολλὴν ὕγαια κι' εὐτυχία; νὰ, ἡ ἐξιδανικεύσις τῆς φύσεως' τίποτα τὸ ρωμαντικὸ ἢ τὸ νοσηρὰ ἰδεολογικὸ ἢ τὸ παράξενο ἢ τὸ δηλητηριασμένο: εἶναι ἡ φύσις, ἀλλὰ ἐξιδανικευμένη, ἐκλεπτυσμένη—ἀλλὰ 'στὴν ἐπιφάνεια, ἐξευγενισμένη— ἀλλὰ ὄχι στὴν οὐσία: Ἐδῶ βρίσκεται ἕνα μεγάλο μυστικὸ τῆς ἀρχαίας ποιήσεως.

Ἀπ' τὸ ἕνα μέρος εἶναι τὰ παλληκάρια, μὲ πίστι 'στὴ δυνάμει τους, μὲ ἐλπίδες 'στὴ ζωὴ, μ' ἐπιθυμία νὰ τὴν παραδώσουν συνεισμένην ἀπ' τ' ἄλλο οἱ ἀξέβγαλτες παρθένες, ἕνα ἀγνότατο, λευκότατο σύμπλεγμα ἀλλὰ μὲ μίαν ἀγνότητα, καθὼς τὴν ἐννοοῦσε ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ αἰσθητικὴ τοῦ ποιητοῦ' μὲ μίαν ἀγνότητα, πὸν ἀπὸ κάτω της κρύβεται ἡ ἠδυπάθεια καὶ πὸν τὸ πάθος εἶν' ἐτοιμο νὰ πεταχθῆ μονομιᾶς καὶ νὰ φουνηθῆ. Ἡ παρθενία ἀκριβῶς αὐτῆ, τόσο ἐντονα ζωγραφισμένη, εἶναι βαλμένη ὄχι γιὰ νὰ μᾶς βεθίξῃ σὲ ὑπεργήνην ἔκτασι, ἀλλὰ ἴσα-ἴσα γιὰ νὰ μᾶς ξαναῦθῃ τὴν πὸν τρελλὴν ἐπιθυμία. Μιά τέτοια παρθενία ταράζει τὸ αἷμα καὶ ἀνα

στατώνει το μυαλό· είναι άσπρη, μα το αίμα είν' έτοιμο να γεμίση το πρόσωπό της· μένει και φυλάγεται, άμόλυπη και ζηλευτή, μόνο για να παρασκευάση γόνιμη και πλούσια 'στην ώρα της την ήδονή.

Δέν ήταν τέτοια μιá ελληνίδα κόρη· αυτή προσωποείται η 'στην Αθηνά —κι' άπορροφάται από την ιδέα, από τη σκέψη, από το όνειρο—, η 'στην Άρτεμι —ακατάδεκτη, σκληρή, παράλογη—, η τέλος 'στη Μούσα. Έδω είναι μιá Ρωμαία παρθένα, σύγχρονη του Κατούλλου, αλλά μάλλον μιá Ρωμαία της άκόλαστης φαντασίας του. Είναι γνωστός ο ποιητής κι' ο άπαρηγόρητός του έρωτας στην Κλωδία —μιάν ύψιμη και διεφθαρμένη όμορφιά, που άγάπησε άκόμη και τον άδερφό της—, ο έρωτας εκείνος που τον ευορίωνησε και τον έφερε πρόωρα 'στον τάφο. Κάποτε ίσως, άφου θ' άπελπίστηκε να κλαίη να παραπονιέται η να ζητῆ την άγάπη της, ηύρε άνακούφισι γινόμενος άντικειμενικός· και άφησε η φλόγα του να ξεχυθῆ 'στούς έλεύθερους εξαμέτρους και να γίνη άύλη, διάφανη, λεπτή, άτμώδης, σαν πορφυρή άχνη που κυματίζει 'στην άτμόσφαιρα της έσπέρας.

T. A.

Θεατρικά σημειώματα

Δέν ξεφεύγει βέβαια την προσοχή του περιοδικού πώς οι βιαστικές και μετρίοφρονες αυτές σημειώσεις δέν καλύπτουν τον τίτλο τους σ' έλλην του την έκτασι· θα έπρεπε να περιλαμβάνουν ίσως μιá πιό έκταταμένη έπισκόπηση της σύγχρονης σκηνης. Άλλά ε,τι πρό πάντων θα μάς ενδιέφερε, είνε η Τέχνη η τοιάχιστον μιá συνεχής εκδήλωσι της: υπάρχει σήμερα το ένα η το άλλο; ιστορία συγχρόνου Έλληνικού θεάτρου υπάρχει; Μόνο η «Νέα Σκηνη» —το ωραίο, λησμονημένο αυτό όνειρο— θυμάται πώς υπάρχει η Γαλλική τοιάχιστον θεατρική φιλολογία. Παντοῦ άλλου το χυδαίο θργιάζει: έδω εξέσφρασαν την σκηνη, άνθρώποι που τούς είχαμε κάποτε μιá έμπιστοσύνη και που έδειχναν πώς εκοινωνήσαν προς τη σκέψη και την όμορφιά. Τι θα έλεγε ένας Ουάιλντ για δλους αυτούς, που έπουλησαν τούς θεούς τους 'στο πλῆθος!

Υπάρχουν μερικοί που ζητούν άκόμα τον «ιδεώδη θεατή», με άδιάφορα τά γούστα, με φαντασία έντελως παιδική, πλοοσία και άστείαυτη, που ν' άρκηται σ' έπιγραφῆ Σαιξπηρικής σκηνογραφίας: «ένταθα δάσος» άλλ' άν υπήρχε άλλως «ιδεώδης θεατής», υπήρχε και «ιδεώδης ήθοποιός», κατελιημμένος και αυτός από την ίδια καταληψία· ο άρχαίος έπαιζε, αλλά το παίξιμό του ήταν εκδήλωσις λατρίας· μέσα του άφωμόωνε το «έγώ» του βόλου του, σέ είδος καταστάσεως όπνωτισμού· είχεν άπόλυτη πίστι σ' ε,τι εκτελοῦσαν εκείνη την ώρα: —Άς μη γελιώμαστε: μέθη πιά δέν υπάρχει· έσθησε από τον καιρό που ο Πάν έλατρεῦθηκε 'στη θεά του Διονύσου. Άλλά και αυτός άκόμη ο Πάν απέθανε. Ο ιδεώδης όποκριτής έλειψε πιά· η Σίβυλλα Βάν, 'στο «Πορτραίτο του Δόριαν Γκραβ» ήταν το τελευταίο λείψανό του— κι' εκεί η υπόκρισις είχε πιά περιορισθῆ μόνο 'στην Τέχνη. Ο ήθοποιός έχει μέσα του την κατῆρα, που ακούμε τη Μοίρα να του δίνη σέ μιá σελίδα της Σάρρας Μπερνάρ: «γελά, κλαίει, άγαπᾷ, αλλά με ξένη θέλησι· η χρυσή του κορώνα είναι από χαρτί»· οὔτε καν ο γεμάτος από δέος Ιερουργός του Παππαδιαμάντη έχει 'στη σκηνη τον αντίστοιχό του.—Στην άρχαιότητα εκκλησία και θεατρο έταυτίζοντο 'στη λατρία· τώρα είναι ξεχωριστά δυο επαγγέλιμα· ο ήθοποιός περιφέρεται μεταξέ μας, συζητεί, ζητᾷ να ζήση, είρωνευόμενος τᾷ άμφίβουλα αυτά πκφραμμένα· και ένφ χανόμενος σέ μάταιες και άκαρπες νοσταλγίαις, τον αφήνομε, και από δω άκόμα που έξέπασε, να τον κατεβάσουν· τον ήθέλαμε υπεράνθρωπο, και τον ταπεινώνουν και κάτω από τον άνθρωπο!

Ποιός φταίει σ' αυτό; ποιός του έπέδωσε αυτόν το ρόλο; το κοινό η οι συγγραφείς; αλήθεια, δέν υπάρχει κατηγορηματική άπάντησις και η δξότης της φράσεως, λυγᾷ έδω μελαγχολικά, άμφιβάλλοντας για την έμπνευσι της. Ένας Tained άπάντησε ότι το κοινό δημιουργεί το θεατρο, ένας Nordau το αντίθετο και κατηγορηματικά· το ζήτημα δέν έχει λυθῆ: το θεατρο προπερεύεται η παρακολουθεῖ; το αντιγράφουν η αντιγράφει; είναι προωρισμένο ν' ακολουθῆ τη κοινωνία η να προηγῆται;

Άφήνομε σέ άλλους τη δύσκολην αυτήν άπάντησῆ· αλλά έδω πρόκειται για κάτι πιό στοιχειώδες, —γιατί κι' αυτό έχει λησμονηθῆ.— 'Η στοιχειώδστερη έννοια του θεάτρου δέν περιέχει την «αίσθητική άπόλαυσι»; Χωρεῖ συζήτησις σ' αυτό; 'Ο συγγραφεύς είν' έλεύθερος να μη σδασθῆ καμμιά αντίληψη του άκρατοῦ· οὔτε τη θρησκευτική, οὔτε την κοινωνική (πρβλ. Ibsen κλπ.), οὔτε την πατριωτική· μιá μόνο δχι: την αίσθητική.—Έλάτε, ες φανόμε δσο θέλετε συγκαταβατικοί: άρχισατε άπογομνώνοντας τη σάρκα της ήθοποιού· άν αυτό το εκάνατε με γνώσι και με τέχνη, θα έδινε βαθμηδόν χίλιων ειδών βίγη στον θεατή· τώρα προξενεί μόνον έρεθισμό, γιατί προβαίνει πολύ και βιαστικά. Και κατ' αυτόν τον τρόπο ε,τι άρκουος χθές δέν άρκει σήμερα· το μουσικό, το συγκαλυμμένο, είν' εκείνο που άγγίζει· όταν άποκαλυφθῶν ελα, θα άρχισατε πιά να έπινοήτε νοσηρούς και άλλόκοτους συνδυασμούς. Έπειτα, τᾷ λόγια που συνοδεύετε κάθε πλαστικήν άποκάλυψη, είναι έντελως κάτω από το ύψος εκείνης και άποτελοῦν γύρω της μιá μολυσμένη άτμόσφαιρα· πώς το θέλετε; είναι φοβερό ν' ακούονται τον είκοστό αιώνα 'στην πρωτεύουσα στίχοι (!) σαν αυτούς: «Γιαί σου, Δημητροῦλα μ', τροῦλα μ', τροῦλα μ'» η «Βασίλω μ' τᾷ κουμποῦρια σου!» Δέν είναι;

Η έπιθεώρησις με τη λεπτή σάτυρα άνήκει 'στο παρελθόν· τώρα είνε ένα αισθησιακό καλειδοσκόπιο, που διεγείρει τις αίσθήσεις δίχως να τις κατευνάξῃ. Χτυπήστε τα όλα, και παρουσιάζετε τον εκφυλισμό και τη διαφθορά (γιατί μερικές «προλήψεις» θα υπάρχουν πάντα) σαν κάτι λαμπρό και φωτεινό· αλλά για όνομα του Θεοῦ, μη σφαγιαζέστε και το μόνο πρᾶγμα που μπορούμε άκόμα να τᾷ αναφέρουμε σήμερα μ' ένθουσιασμό—γιατί ο ένθουσιασμός είναι το μόνο γνώριμα του ανθρώπου.

Ένωθῶ τᾷ Ολύμπια σαν «στρατόπεδον κατεσκηνωμένων μονίμως άν μέσφ έχθρων δεκάκις πολυαριθμοτέρων»—είναι ο χαρακτηρισμός του Taine για την άρχαία Σπάρτη. Αυτό, το έννοει και το ίδιο το θεατρο· και έννοει γιατί οι λίγοι και οι πιό διαλεχτοί το έχειροκρότησαν 'στην εμφάνισί του. Δέν πρέπει μήτε μιá στιγμῆ να τᾷ λησμονήσῃ· το άνερωτάστο κοινό θα χάσῃ μιá για πάντα κάθε του συγκαταβατική έμπιστοσύνη.

**

Ο «Έπιθεωρητής» του Γόγγολ έσημείωσε μιá μεγάλην έπιτυχία· είπαν άν τούτοις πώς η σκηνη δέν έμπηκε κατάβαθα στην άποχρωσι της Ρωσικής πραγματικότητας· άδιάφορο: οι τύποι του εκινούντο μέσφ 'στην παγκόσμια πραγματικότητα—ο άστυνόμος, ο έπιθεωρητής, ο υπηρέτης, η κλίκα της Ρωσικής γραφειοκρατίας,— δλ' αυτά αληθινά και καλά άποδοσμένα· και τᾷ λόγια τους ζωντανά, παρμένα ακριθώς από τη ζωή.—Και το θέμα βέβαια και η εκτέλεσις δέν ήταν δραματικά εδρήματα· οι πιό κύριες μορφές της κωμωδίας είναι η «σάτυρα», η «παρεξήγησις» και η «τραγικοφανής κωμικότης»— και η κωμωδία της παρεξήγησεως υπάρχει από το Λατινικό θεατρο άκόμα· μιá παρεξήγησις σαν εκείνη: «θα θά πάω για το χατήρι σας στή φυλακή», που ο άστυνόμος το παίρνει «η άκαταστασία σας θα με φέρη, ως έπιθεωρητή, σέ δύσκολη θέσι»· δέν είναι και τόσο λεπτή. Άλλά, για παραδίλλεται τον Γόγγολ με τον Μπισσόν της «Θείας του Καρόλου». Τι χάος διαφοράς! Γιατί δέν μου φαίνεται να γράφηκε τόσο από τον Γόγγολ με σημασία ουσιαστική,—για σάτυρα της γραφειοκρατίας, καθώς είπαν.

Άκολουθεί ένας θεατρικός άναχρονισμός· δυο παλιά Έλληνικά μονόπρακτα· ώφέλιμος άναχρονισμός, για να εκτιμήσωμε τη διαφορά. Η ελληνική κωμωδία, παραγεμισμένη με λογοπαίγνια, έπιτυχημένα και δχι, και που τελειώνουν όλα καλά. Έπί δόλοκληρα χρόνια η ελληνική κωμωδία ήταν χυμένη πάντα σ' αυτόν τον τύπο.

Ο «Πέπλος της εὔτυχίας», —η παλιά βρωμαντική κοινοτοπία: Εὔτυχια είναι η πλάνη και η αλήθεια είναι δυστυχία. Κάποιος έστηρίχθηκε 'στην έπιφάνεια του έργου και είπε πώς όμολογεί την υπεροχή του Άνοτολικού πολιτισμοῦ 'στον Λατινικό· άλλ' αυτό δέν είναι αλήθεια. Και η εκτέλεσις του δχι καλή—ένας άπράντος μονόλογος, ένας τυφλός που ύστερα από χρόνια, βλέπει πάλι το φῶς! Πῶς ν' ανταποκριθῆ ο φτωχός ήθοποιός σέ τέτοιο ρόλο; άρχισε να βγᾶζῃ φωνές, να βογγᾷ, να ρητορεύῃ· και έκουράσθηκε κι' αυτός και το κοινό. Αυτό θα μπορούσε να γραφῆ ως ένα ποίημα· άλλ' όπὸ τον δρον να

ΦΙΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΗ

Σ' ΟΣΟΥΣ ΔΙΑΒΑΖΟΥΝ ΚΙ' ΑΓΑΠΟΥΝ ΤΟ «ΒΩΜΟ»

Σαν πρωτογγῆκε ο «Βωμός» είχε ύποσχεθει στους άναγνώστες και συνδρομητές του, να δίνει με τη σημερινή τιμή του φύλλου και της συνδρομῆς, 8 σελίδες κάθε δεκαπέντε. Όπως βγήκαμε ήσυχα χωρίς να διαλαήσουμε προγράμματα και ύποσχέσεις, έτσι ήσυχα σέ λίγο, χωρίς καν να κάνουμε γι' αυτό λόγο, αυξήσαμε τις σελίδες στην άρχῆ σέ 12, κατόπι σέ 16 και τώρα τελευταία σέ 20, με την ίδια πάντοτε τιμή του φύλλου και της συνδρομῆς. Όσοι δέν ξέρουν από περιοδικά, θα σκέφτηκαν πώς αυτό εγένεε γιατί είχαμε κέρδη. Μιά παράθεση των έσόδων και έξόδων μας θάταν ίκανό να τούς πείσει για το έντελώς, αντίθετο. Ότι εγένεε, εγένεε από άγάπη στο σκοπό μας από την έπιθυμία μας να ευχαριστήσουμε το άναγνωστικό μας κοινό που τόση προθυμία έδειξε για το «Βωμό» και γιατί θέλαμε να ύποστηρήσουμε τις προσπάθειες των νέων και να στεριώσει ο «Βωμός» στη συνείδησή των σαν το καθαυτό όργανό των—όπως κι' εγένεε. Έπειτα έλπιζαμε πώς άργότερα θα μπορούσαμε να άνακοφιστοῦμε κάπως άπ' τᾷ έξοδα, που έπεσαν όλα επάνω μας. Ο «Βωμός» δέν είναι έπιχείρησι για να σκοπεύει κέρδη· γιατί και να υπάρξουν άργότερα, πάντως θα διατεθῶνε για καλλιτέρεψη του φύλλου. Θάταν εὔτυχημα αλήθεια για την Ελλάδα άν μπορούσε ένα καθαυτό αυστηρό φιλολογικό περιοδικό, να είναι έπιχείρησι. Θάπρεπε ο λαός μας να βρίσκειται σέ πολῦ ανώτερο επίπεδο άπ' ε,τι είναι σήμερα. Δυστυχώς—τί να τᾷ κρίδουμε!—αυτοί που με μεγάλη έπιήκεια μπορούμε να πούμε πώς φιλολογοῦν, πρὸ λίγων ετών ήσαν δυο η τρεις εκατοντάδες και σήμερα στρέφονται στη χιλιάδα. Οι λοιποί άρκουονται να στέλνουν τραγουδάκια στις διάφορες φυλλάδες και να προτιμᾶνε τις ξένες γλώσσες άπ' τη δική μας.

Γι' αυτά όλα, κι' επειδή βλέπουμε πώς άργει άκόμη ο καιρός που θα μπορούσαμε να άνακουφιστοῦμε άπ' τᾷ φοβερά έξοδα, (το χαρτί στάθηκε σέ μιá τιμή και δέν έννοει να κατεδεῖ, τᾷ δὲ τυπωτικά εγένεον τᾷ διπλά άπ' ε,τι όταν άρχισαμε την εκδοσι) κι' άκόμα επειδή ξέρουμε πώς η κυκλοφορία του «Βωμοῦ» δέν θάνα ποτέ τέτοια που να καλύπτει τᾷ έξοδα του, κάνουμε τη φιλική αυτή εκκλησι σ' αυτούς που διαβάζουν κι' άγαποῦν το «Βωμό» και που θα τον ήθελαν να δγαίνει τακτικά, χωρίς προσκόματα εξ αιτίας των ζημιών. Δέν πρόκειται να ζητήσουμε αύξηση οὔτε του φύλλου οὔτε της συνδρομῆς. Μιά μικρή ένέργεια μόνο θέλουμε και μιá μικρή θυσία, που άν πραγματοποιηθῆ θα φέρει μεγάλα άποτελέσματα και θα μάς διευκολύνει στον άγώνα μας. Θέλουμε να νοιώσουν καλά πώς ο «Βωμός» δέν είναι έπιχείρησι, κι' αντί να τον άγοράζουν φύλλο—φύλλο που τούς συμφέρει καλλίτερα, να προσπαθήσουν να γραφτοῦνε συνδρομές—δσοι δέν είναι. Ένα περιοδικό σχεδόν μόνο άπ' τις συνδρομές του κρατιέται. Κι' ο «Βωμός» δυστυχώς δέν μπορεί ναχει πολλούς συνδρομητές, γιατί αυτοί που θα γίνουνε θάχουν προηγούμενως την αξίωση να δοῦν δημοσιευμένα τᾷ έργα τους. Μᾷ

T. A.

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Τάκη Χαιροπούλου: Θυγατέρες της Εὔας (με χρωματιστό έξώφυλλο του Noir).

Κων. Μοῦγερ: (ιατροῦ). Στοιχεία φυσιολογίας και υγιεινῆς διά τούς νέους και νέας.

Λόγος. φυλ. 7,8. Πόλη.

Διόνυσος. φυλ. 1ο. Πόλη. (Καινούργιο περιοδικό αυτό, το δεύτερο λογοτεχνικό που βγαίνει τώρα στη Πόλη. Οι εκδότες του φαίνονται πολύ νέοι, γι' αυτό και συγχωρηται η έλλειψη εκκλητικότητας που διακρίνεται στο πρώτο φύλλο. Φτάνει η καλή διάθεση των παιδιών που με κάποιο φανατισμό φαίνεται στο πρόλογο).

Τᾷ Νιάτα. Φύλ. 7. Άλωνάρη 15. Μυτιλήνη. Κι' αυτό βγαίνει από νέους και με ζωή μάλιστα, όπως φαίνεται άπ' τᾷ σημειώματά του.

αὐτοὶ στοὺς ὁποίους ἀπευθυνόμεσθε τώρα, θέλουμε νὰ πιστεύουμε πῶς στέκονται κάπως ψηλότερα καὶ πῶς θὰ κυττάξουν νὰ μᾶς βοηθήσουν, ἀποβλέποντας στὸ καλὸ τοῦ περιοδικοῦ, κ' ὄχι στὴ μικροφιλοδοξία τους νὰ δοῦν ἔργο τους δημοσιευμένο—πὺν ἂν πραγματικὰ ἀξίζει θὰ δημοσιευτεῖ καὶ χωρὶς νᾶσαι συνδρομητῆς αὐτὸς πὺν τὸ στέλνει. Ἀκόμα καὶ κάποια ἐνέργεια γυρεύουμε: Τὴ φροντίδα νὰ τὸ συστήσουν ὅπου νομίζουν ὅτι μπορεῖ νὰ φέρει κάποια ὠφέλεια καὶ νὰ γίνῃ δεκτὸ. Εἶναι τόσοι πὺν ἀγνοοῦν τὴν ὑπαρξή του καὶ θὰ χαίρονταν ἂν τὸ μάθαιναν.

Ἀπὸ τοὺς νέους προπαντὸς πὺν μᾶς νοιώθουν καὶ πὺν ἔχουν ὀλη τὴ θέρμη νὰ ἐργαστοῦνε γιὰ κάτι καλὸ, περιμένουμε νὰ μᾶς βοηθήσουν μὲ τοὺς παραπάνω τρόπους στὸ σκοπὸ μας, γιὰ νὰ μπορέσουμε καὶ μεῖς νὰ προχωρήσουμε εὐκολότερα μπρὸς, ἐκπληρώνοντας τὸν ὅσο μποροῦμε πλατύτερα καὶ μὴ σκοντάφτουμε ἀπ' τὰ δάρη πὺν δὲν εἶναι λογικὸ νὰ πέφτουν ὄλα πάνω μας.

Ὁ «Βωμὸς» πὺν μοναδικὸς τοῦ σκοποῦ εἶναι ἢ ὑποστηρηξῆ τῶν νέων, ἔχει τὴν ἀξίωση ἢ φιλικὴ αὐτὴ ἔκκληση νὰ βρῆ κάποια ἀπήχηση τοῦλάχιστον σ' αὐτοὺς.

ΟΙ ΕΚΔΟΤΕΣ ΤΟΥ "ΒΩΜΟΥ,"

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Π. Λαχ. Ἀλεξάνδρεια. Ναί, τὸ διήγημά σας ἔχει μιὰ μικρὴ ἀξία καὶ πιστέψτε μας πῶς μ' ἀνακούφησε τὸ ξεχωρισμὸ ἀπ' τὸ σωρὸ πὺν μᾶς στέλνονται. Ὅμως μιὰ καὶ μᾶς λέτε ὅτι εἶναι τὸ πρῶτό σας αὐτὸ, πιστεύουμε τὸ δεύτερο νᾶναι καλλίτερο κ' ἄξιο νὰ δημοσιευτεῖ. Εἶναι μερικὰ μέρη πὺν τὸ χαλοῦν θέλουν περισσότερη δύναμη καὶ ψυχολογία. Ἐξαφνα κείνος ὁ φόνος στὸ τέλος. Ἀφίστε τὸ λίγο καιρὸ σιὸ σφτάρι. Ἐπειτα διορθώστε το καὶ μπορεῖ καὶ νὰ γινεῖ. Πρὸ παντὸς μὴ βιάζεστε τὸ ἑαυτὸ σας νὰ γράψετε. **Π. Εὐστ.** Κύπρος. Μᾶς γράφετε «Ζῆμερα ἀκόμα διαβάξω «Βωμὸ» καὶ γιὰ πρῶτη φορά. Ἀναπάντεχα ἔπεσε στὰ χέρια μου τὸ 130 φύλλο καὶ μούκαμε μεγάλη ἐντύπωση ἢ διαλεκτὴ του ὄλη ὡς καὶ τα σεβαστὰ προσώπα πὺναι συνεργατες του. Ὡς τώρα διάβαζα ἄλλα φιλολογικὰ περιοδικὰ καὶ τοσο χυδαῖα λογικὰ γεματὰ ἐμπαιθεῖα δημοσιευοῦνε, γιὰ τὸ «Βωμὸ» πὺν οἶς ὀρκίζομαι νόμιζα πῶς συνεργατες του θᾶχε μονο παισιακία. Σαν εἶδα ὁμως σήμερα πὺν τονε στολιζοῦνε τοσο διαλεκτικὰ πρὸσωπα μούκαμε ἐκπληξῆ καὶ οἶς προτεινω νὰ μ' ἐγγράψετε συνδρομητῆ σας. δὲν εἶσθε μόνο οἶς πὺν τὸ παθαίνετε αὐτο. Κι' ἄλλοι νεοὶ ἀπ' τίς ἐπαρχίες περνοῦντες ἀπ' τὴν Ἀθήνα ἤλθουν σὶα γραφεῖα μας νὰ μᾶς ἐκφράσουν τὸν ἐνθουσιασμό τους καὶ τὴν ἐκπληξῆ τους πὺν τόσο καιρὸ ἄλλοι ἀγνοοῦσαν τὴν ὑπαρξῆ τοῦ «Βωμου» κ' ἄλλοι δὲν τὸν ἐβρησκαν νὰ τὸν ἀγορασουν. Σ' αὐτὸ δὲν φταιμε μεῖς. Κάνουμε ὅτι μποροῦμε νὰ σκορπισθῆ παντοῦ. Μα γιὰ νὰ γίνῃ γνωστὸς πρέπει νὰ φροντίσουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι οἱ ἀναγνώστες μας πὺν τὸν ἀγαποῦν. Ὅπου ἔξερουν ὅτι μπορεῖ νὰ πει νὰ τὸν συστήσουν. Σκεφθεῖτε τώρα οἶς τι καλὸ θὰ κάνετε στοὺς νέους τῆς Παφου καὶ γενικὰ σ' ὅσους ἔξερετε ὅτι διαβάξουν, ἂν τοὺς συστήνατε τὸ «Βωμο». Ξερούμε μὲ τι λαχτάρη περιμένουμε στὸ ἐξωτερικὸ τὰ Ἑλληνικὰ περιοδικὰ. Σᾶς ἀφινουμε νὰ ἐνεργήσετε ὅπως ἔξερετε. **Π. Μοδ.** Ἀλεξάνδρεια. Εἴμεθα σύμφωνοι σ' ὅσα γράφετε καὶ πολὺ εὐχαριστήμενοι γιὰ τίς φροντίδες σας καὶ τίς διαθέσεις τῶν Ἀλεξανδρινῶν νεων. Τὸν κ. Μ. τὸν ἀδικήσαμε ἐνῶ ἔχομε καθε καλὴ διαθέση καὶ ἐχτίμηση γι' αὐτόν. Ἀμελεια μονο ἀπὸ μέρους μας πὺν θὰ φροντίσουμε νὰ διορθώσουμε. Γράψτε μας πάλι καὶ μὴ μᾶς παρεξηγεῖτε πὺν οἶς ἀπαντοῦμε δῶ. **Μ. Στ.** Χίος. Στέλνουμε. Το Ταχυδρομεῖο μᾶς τὰ θαλασώγει. **Ν. Εὐστ.** Ἀρτῆ. Σᾶς στέλνουμε τὰ δύο βιβλία. Μιὰ μικρὴ

διαφορὰ πὺν ἔμεινε ἐλπίζουμε νὰ σταλθῆ μαζί μὲ τὴ συνδρομή σας. **Χ. Β.** Λυπούμαστε πὺν δὲ μᾶς ἄρρεσε τὸ τραγοῦδι σας γιὰ νὰ τὸ δημοσιεύουμε. **Δ. Μιλ.** Σμύρνη. Φαίνεται τὸ γράμμα μας παράπεσε. Σᾶς εὐχαριστοῦμε πὺν δὲν μᾶς ξεχνᾶτε μ' ὄλο πὺν μεῖς οἶς ἀδικήσαμε. Ἀπ' ὅτι μᾶς ἔχετε στείλλει θὰ διαλλέγομε καὶ θὰ δημοσιεύομε. Μὰ θὰ θέλαμε μὲ περισσότερη αὐστηρότητα νὰ κρίναμε ὅτι μᾶς στέλνετε γιὰ νὰ μὴν ἀναγκαζόμαστε καὶ μεῖς νὰ κυττάμε νὰ σχηματίσουμε κρίση. Ἀπ' τοὺς εὐσυνήδειτους νέους πὺν θέλομε νὰ εἶναι συνεργατες μας, θέλομε τοῦτο: Νὰ εἶναι βέβαιοι πῶς ὅτι μᾶς στέλνουν εἶναι καλὸ, ὡστε μόλις τὸ λαβαίνουμε νὰ τὸ δημοσιεύομε. Γράψτε μας τί μπορεῖ νὰ γίνῃ γιὰ τὴν κυκλοφορία αὐτοῦ. **Δ. Δελ., Β. Ἀστ., Β. Σερ.** Ἀφοῦ χαθῆκαν, ξαναστελνομε. **Φ. Γιοφ.** Στὸ ἐρχόμενο χωρὶς ἄλλο. **Α. Πηλ.** Ἀλεξ. Στὸ ἐρχόμενο. Μὰ μια κ' ἔχετε τὴ καλωσύνη νὰ γίνετε τακτικὴ μας συνεργάτρια προσεχετε ὅτι μᾶς στέλνετε νᾶναι κυλὸ γιὰ νὰ μὴ τὸ ὑποβάλουμε σὲ κριτικὸ ἔλεγχο. **Φυλ. Νικ.** Τ. Τ. 901. Φαίνεται χάνονται ὡς τόσο ξαναστελνομε. **Β. Ζ.** Ἡράκλειο. Λυπηθήκαμε πὺν δὲ λάβατε τὸ γράμμα μας. Τώρα δὲν θυμόμαστε καὶ τὴ διεύθυνση τοῦ κ. Κ. Τὸ ἔνα σας τραγοῦδι δὲν μᾶς ἄρρεσε. Λυπούμαστε πὺν οἶς τὸ λέμε, μὰ ἔξερουμε πῶς γράφετε καλλίτερα πράματα. Περιμένουμε. **Ν. Καρ.** Καβάλλα. Ἀπ' ὅτι μᾶς στείλλατε θὰ διαλέξομε ὅτι εἶναι καλὸ. Ὡς τόσο ἐπειδὴ ὑποθέτομε ὅτι θᾶχετε καλλίτερη ἐργασία, περιμένουμε νὰ μᾶς στείλλατε. **Π. Π. Χανιά.** Ἄν ὅτι μᾶς στείλλατε ἦταν μὲ περισσότερη φροντίδα δουλεμένο, θὰ τὸ δημοσιεύαμε. Ἄν ἐπιμένετε περισσότερο θὰ γράψετε καλά. Ξαναστελτε μας νὰ δοῦμε. **Θ. Στ. Χανιά.** Κάποιο λάθος συνέβηκε. Δὲν ἦταν ἀνάγκη νὰ θυμόσατε τόσο.

Ο "ΛΟΓΟΣ,"

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΜΟ ΤΟΥΣ ΚΟΥΣ

Ι. ΧΑΛΚΟΓΗ & Ο. ΜΠΕΚΕ

ΠΟΛΗ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Πέρα, Ἀρσὸλάν Σοκάκι ἀρ. 5

Γράφουν ὄλοι οἱ γνωστοὶ λόγιοι τῆς Πόλης, μὰ καὶ πολλοὶ νέοι μὲ ἀξία.

Βρίσκεται σὶτὴν Ἀθήνα σὰ κεντρικὰ βιβλιοπωλεῖα.

"ΤΑ ΝΙΑΤΑ,"

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ - ΜΥΤΙΑΝΝΗ

ΒΡΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΑΠΟ ΜΙΑ ΜΥΤΙΑΝΝΙΑ ΠΑΡΕΑ

ΣΥΝΤΡΟΜΟΣ: Χρονιατικὴ δρ. 10 Ἐξάμηνη δρ. 6

Ἡ σύσταση: Περιοδικὸ «ΝΙΑΤΑ» Μυτιλήνη

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

Ἡ ΤΕΤΑΡΤΗ κλήρωσις τοῦ Λαχείου τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων τῆς Ἑλλάδος, θὰ γίνῃ τὴν Κυριακὴν 29 Σεπτεβρίου (12 Ὀκτωβρίου) 1919.

Σύνολον κερδῶν δραχμ. 300,000
Μέγα κέρδος > 80,000